

Арзёбии глобалии Низоми миллии оморӣ Тоҷикистон

Ҳисоботи ниҳой
декабри 2025

Ин гузориш дар доираи ҳамкорӣ байни Комиссияи иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид барои Аврупо (UNECE), Евростат (Идораи оморӣ Иттиҳоди Аврупо) ва Идораи оморӣ Ассотсиатсияи озоди тичорати Аврупо (EFTA), бо ҳамкорӣ Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон омода шудааст.

Мундарица

Рӯйхати ихтисорот.....	4
Пешгуфтор	6
Хулосаҳои чамъбасти.....	7
Боби 1: Чорабиниҳои ҳуқуқӣ ва мустақилияти касбӣ	9
Боби 2: Ҳамоҳангсозӣ ва ҳамкорӣ	12
Мувофиқсозии Системаи миллии омор.....	12
Мувофиқсозӣ бо донорҳо ва ҳамкориҳои байналмилалӣ	12
Боби 3: Ваколат барои чамъоварии маълумот.....	14
Боби 4: Кофӣ будани захираҳо.....	15
Соҳтор ва ташкилот	15
Сарчашмаҳои инсонӣ	16
Тартиби таъин	17
Манбаъҳои молиявӣ.....	17
Боби 5: Содикӣ ба сифат.....	19
Боби 6: Махфияти оморӣ ва ҳифзи маълумот	21
Боби 7: Методологияи устувор	22
<i>Арзёбӣ</i>	22
Боби 8: Равандҳои омили мувофиқ ва самаранокии хароҷот.....	24
Боби 9: Бори номутаносиб бар посухдиҳандагон	25
Боби 10: Мувофиқат, дастрасӣ, бетарафӣ ва равшанӣ.....	26
Боби 11: Паҳнкунӣ ва иртибот	27
Боби 12: Статистикаи ҳисобҳои миллий ва молияи давлатӣ	29
Боби 13: Омори тичорати хориҷӣ ва баланси пардохтҳо	32
Статистикаи тичорати хориҷӣ	32
Баланси пардохтҳо	32
Боби 14: Статистикаи нархҳо	34
Боби 15: Статистикаи тичорат.....	36
Реестри омили соҳибкорӣ	36
Статистикаи нақлиёт	36

Статистикаи энергетика	37
Боби 16: Саршумории аҳоли ва омили аҳоли	38
Саршумории аҳоли ва хонаводаҳо	38
Статистикаи аҳоли	38
Боби 17: Омил бозори меҳнат	40
Боби 18: Дигар пурсишҳо ва омили хонаводагӣ	41
Боби 19: Омил ҳадафҳои рушди устувор	43
Дастрасии маълумот ва назорат	43
Муҳити институционалӣ	43
Паҳнсозӣ	43
Илова: Таъсияҳои дарозмуддат	45

Рӯйхати ихтисорот

Дастури мувозинати пардохтҳо	Дастури мувозинати пардохтҳо
Мусоҳибаи шахсӣ бо кӯмаки компютер	Мусоҳибаи шахсӣ бо кӯмаки компютер
Мусоҳибаи телефонӣ бо кӯмаки компютер компютер	Мусоҳибаи телефонӣ бо кӯмаки компютер
Мусоҳибаи вебӣ бо кӯмаки компютер	Мусоҳибаи вебӣ бо кӯмаки компютер
Конфронси омуришиносони Аврупо	Конфронси омуриёни Аврупо
ИДМ	Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил
CIS-STAT	Кумитаи байнидавлатии омурии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил
СОICOP	Таснифи истеъмоли инфиродӣ аз рӯи мақсад
CPA	Таснифи омурии маҳсулот аз рӯи фаъолият
Индекси нархи истеъмоли	Индекси нархҳои истеъмоли
Пурсиши демографӣ ва тандурустӣ	Пурсиши демографӣ ва тандурустӣ
Ассотсиатсияи Аврупои Савдои Озод	Ассотсиатсияи Аврупои Озоди Савдо
Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоии Осие ва Уқёнуси Ором	Комиссияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ барои Осие ва Уқёнуси Ором
FAO	Созмони хӯрокворӣ ва кишоварзии Созмони Милали Муттаҳид
ФИСИМ	Хизматрасониҳои миёнаравии молиявӣ, ки ба таври ғайримустақим чен карда мешаванд
Гамсо	Моделҳои умумии фаъолияти ташкилотҳои омури
Максҳари дохилии маҳсулот	Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ
Омури молиявии давлатӣ	Омури молиявии давлатӣ
Дастури омури молиявии давлатӣ	Дастури омури молиявии давлатӣ
Системаи иттилоотии чуғрофӣ	Системаи иттилоотии чуғрофӣ
Қоидаҳои умумии омури расмӣ	Қонуни умумӣ оид ба омури расмӣ
Системаи муайянкунии макони ҷаҳонӣ макон	Системаи глобалии муайянкунии макон
Моделҳои умумии равандҳои тичоратии омури	Моделҳои умумии равандҳои тичоратии омури
Сурвеяи бучети хонавода	Пурсиши бучети хонавода
Гурӯҳи сатҳи баланд оид ба шарикӣ, ҷамоҳангсозӣ ва тавонбахшӣ дар соҳаи омури	Гурӯҳи сатҳи баланд оид ба шарикӣ, ҷамоҳангсозӣ ва тақвияти иқтидор барои омури Барномаи 2030 оид ба рушди устувор
Гурӯҳи байнисодиварии коршиносон оид ба нишондиҳандаҳои SDG	Гурӯҳи байнисомора ва коршиносон оид ба нишондиҳандаҳои SDG
ICD10	Таснифи байналмилалии бемориҳо
ICD11	Таснифи байналмилалии бемориҳо барои омури фавтиш ва бемориҳо
Барномаи байналмилалии муқоиса	Барномаи муқоисавии байналмилалӣ
СММ	Созмони Байналмилалии Меҳнат
IMF	Фонди Байналмилалии Пулӣ
ИОТ	Ҷадвалҳои воридкунӣ-баромадӣ
ISCO	Классификацияи байналмилалии стандартии касбҳо
IT	Технологияҳои иттилоотӣ
ЛФС	Пурсиши нерӯи корӣ

NSO	Идораи миллии омили давлатӣ	
Системаи миллии омили давлатӣ		Системаи миллии омили давлатӣ
Индекси нархи истеҳсолкунанда		Индекси нархҳои истеҳсолкунанда
Стандарти махсуси паҳнкунии маълумот		Стандарти махсуси паҳнкунии маълумот
Ҳадафҳои Рушди Устувор		Ҳадафҳои рушди устувор
SDMX	Мубодилаи маълумоти оморӣ ва метамаълумот	
SEEA	Системаи ҳисобдорӣ муҳити зист ва иқтисод	
Системаи ҳисобҳои миллий		Системаи Ҳисобҳои Миллӣ
Ҷадвалҳои таъминот ва истифода		Ҷадвалҳои таъминот ва истифода
Барномаи Рушди Созмони Милали Муттаҳид		Барномаи Рушди Созмони Милали Муттаҳид
UNFPA	Бунёди аҳолии Созмони Милали Муттаҳид	
Комиссияи иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид барои Аврупо		Комиссияи иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид барои Аврупо
Фонди аҳолии Созмони Милали Муттаҳид		Фонди аҳолии Созмони Милали Муттаҳид
ЮНИСЕФ	Фонди Байналмилалӣ Кӯдакони Созмони Милали Муттаҳид	
Баррасии ихтиёрии миллий		Баррасии ихтиёрии миллий

Пешгуфтор

Арзёбии глобалии Системаи миллии омури Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо Комиссияи иқтисодии Созмони Милали Муттаҳид барои Аврупо (UNECE), Ассотсиатсияи Аврупои Озоди Савдо (EFTA) ва Идораи омури Иттиҳоди Аврупо (Eurostat), бо дархости Агентии омор дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар боқимондаи ин гузориш Агентии омор номида мешавад) гузаронида шуд.

Арзёбии глобалӣ аз ҷониби хонум Клаудия Юнкер (Eurostat), Ҷаноби Ларс Свеннебей (Статистикаи Норвегия, намояндаи EFTA), ҷаноби Стейн Кари Стейнссон (Статистикаи Исландия, намояндаи EFTA), ҷаноби Рами Пелтола (UNECE), хонум Стела Дериволовцов (UNECE) ва ҷаноби Таеке Гялтема (мутахассиси пешбар — UNECE), дар ҳамкорӣ бо мудирон ва кормандони Агентии омор.

Ин арзёбии глобалӣ асосан мувофиқи тартиботи даври нави арзёбиҳо, ки барои кишварҳои Аврупои Шарқӣ, Қафқоз ва Осиёи Марказӣ пешбинӣ шудааст, бо истифода аз методологияи мутобиқшуда бар асоси фикру мулоҳизаҳои ин кишварҳо ва корбарони гузоришҳои қаблии арзёбӣ ташкил карда шуд.

Гурӯҳи арзёбии глобалӣ дар моҳи майи соли 2025 сафари корӣ ба Душанбе анҷом дод. Ин гузориш ва тавсияҳои он бар асоси муҳокимаҳо дар доираи он сафари корӣ ва инчунин хуччатҳои таҳия шудаанд, ки Агентии омор пешниҳод кардааст, аз ҷумла пурсишномаи худсанҷӣ, ки кормандони Агентии омор пеш аз сафари корӣ ба Душанбе пур кардаанд.

Ҳамкориҳои байни коршиносони байналмилалӣ ва кормандони Агентии омор дар тамоми марҳилаҳои кор мусбат ва созанда буд. Коршиносони байналмилалӣ меҳоҳанд барои ин аз роҳбарият ва кормандони Агентии омор изҳори сипос намоянд.

Хулосаҳои чамъбасти

Умуман, дастаи арзёбии ҷаҳонӣ аз касбият ва садоқати Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар истеҳсолкунандагони омили расмӣ таассурот гирифт. Бо вучуди захираҳои маҳдуд, барномаи ҷамаҷонибаи кор идора карда мешавад. Баъзе нуқтаҳои муҳим:

- Кӯшишҳои назаррас барои такмил додани инфрасохтори омили ва мутобиқ сохтани маълумоти омили ба меъёрҳои байналмилалӣ анҷом дода шуданд.
- Дар муддати кӯтоҳ Агентии омили тавонист аз ҳисоботи қоғазӣ ба ҳисоботи электронӣ бо санҷиши дохилӣ гузарад.
- Тоҷикистон яке аз он чанд кишваре буд, ки дар соли 2020 саршумори сари вақт гузаронид.
- Реестри устувори соҳибкорӣ ва ҳамкориҳои хуб бо Кумитаи андоз вучуд дорад.
- Дар маҷмӯъ, лоиҳаи нави Қонуни омили расмӣ хеле хуб ба назар мерасад.
- Бо вучуди захираҳои маҳдуд, инфрасохтори таҷҳизоти компютери Агентии омили муосир аст.
- Барои якҷанд пурсишҳо ба муҳаққиқон дастрасӣ ба микромаълумоти пурра фароҳам оварда шудааст.
- Дар вебсайти Агентӣ аз ҷиҳати дӯстона будан барои корбар ва дастрасии бештар ба маълумот беҳбудии назаррас ворид карда шуданд.

Аз замони арзёбии ҷаҳонии қаблӣ тағйироти гуногун ворид шуда, тавсияҳо амалӣ шуданд. Бузуртгарин мушкилот захираҳои молиявӣ ва инсонӣ мебошанд. Агентии омили нисбатан хурд аст ва барои иҷрои ҷамаи вазифаҳои зарурӣ буҷаи маҳдуд дорад. Барои ҷуброн кардани буҷаи маҳдуд чораҳои андешида метавонанд, ба монанди:

- Бознигариҳои сохтор ва ҷорӣ намудани ҷандириҳои бештар дар тақсимоли захираҳо, рақамисозӣ, бекор кардани маҳсулоли статистиқии кӯҳна ва чораҳои дигар барои ноил шудан ба самаранокӣ.
- Рушди омӯзиши кормандон, мубодилаи таҷриба ва ҳамкорӣ бо донишгоҳҳо барои такмил додани барномаи таълимии кормандони эҳтимоли.
- Ҷорӣ намудани чораҳо барои ҷалб ва нигоҳдориҳои кадрҳои бомаҳорат.

Барои боз ҳам муосирсозии истеҳсоли омили бояд қадамҳои иловагӣ андешида шаванд:

- Истифодаи манбаъҳои маълумоти маъмуриро афзоиш дода, боварӣ ҳосил кардан, ки онҳо дар беҳтарсозии сифат ва ҳамоҳангсозии консепсияҳо ҷалб ё машварат карда мешаванд.
- Истифодаи манбаъҳои нави маълумот, аз ҷумла маълумоти хусусӣ, ва қабули қонунгузорӣ барои фароҳам овардани дастрасӣ ба ин манбаъҳо.
- Усулҳо ва идоракунии сифатро тақвият бахшида, ҷаҳорҷӯбаи умумии идоракунии сифат ва ҷадвали татбиқи версияҳои навтарини таснифоти байналмилалиро ҷорӣ намоед.
- Маълумоти бештар саривақтӣ ва ҷудошударо мубодила кунед ва дар тақвими нашр нишон диҳед, вақте ки онҳо дар интернет дастрас мешаванд.

- Боз ҳам такмил додани вебсайт ва тамаркузи бештар ба коммуникатсияи стратегӣ оид ба омор ва расидан ба корбарони бештар бо маҳсулоте, ки ба ниёзҳои онҳо мутобиқ шудаанд.

Умуман, дар ҳамаи соҳаҳои мундариҷавӣ тавсия дода мешавад, ки истифодаи манбаи нави додаҳо ва татбиқи наватарин таснифоти байналмилалиро баррасӣ кунанд. Масъалаҳои дигари муайяншуда инҳоро дар бар мегиранд:

- Аввалият ба татбиқи пурраи SNA-2008 диҳед ва дар барномаи кории соли 2026 банақшагирии SNA-2025-ро дохил кунед.
- Пӯшиши воридот ва содироти эълмнашударо ва инчунин интиқолҳои пулӣ дар Баланси пардохт беҳтар созед.
- Намунаи ашӯҳои ИСК-ро навсозӣ кунед ва ҳалли муосири функционалӣ ба ҷои ҳалли асосӣ дар варақаҳои корӣ ҷорӣ намоед.
- Маълумот дар бораи гурӯҳҳои корхонаҳоро дар феҳристи тичоратӣ дохил кунед ва рамзгузориҳои чуғрофиро беҳтар созед.
- Барои гузариш ба саршумории маъмурӣ ҷораҳои гуногун лозиманд ва сифати манбаи маъмурӣ бояд бар асоси пурсиш санҷида шавад.
- ЛФС бояд бештар гузаронида шавад ва барои беҳтар кардани сифат ва фарогирии реестрҳои Вазорати меҳнат истифода шавад.
- Пурсиши демографӣ ва тандурустӣ (DHS) бояд барои тасдиқи сифат ва фарогирии низоми сабти ҳолатҳои шахрвандӣ истифода шавад.

Ҳамаи тавсияҳо дар бобҳои оянда бо тавсифи мухтасар барои равшанӣ оварда шудаанд. Дар Иловаи I, бо дархости Агентии омор, коршиносон тавсияҳои асосиро барои давраи дарозмуддат (то соли 2030 ва баъд аз он) таҳия карданд.

Боби 1: Чорабинии ҳуқуқӣ ва истиқлолияти касбӣ

Шарҳи умумӣ

Омори расмӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло бо қонунҳои зерин танзим карда мешавад:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи омори давлатӣ» (№ 588, 12 январи 2010) (бо тағйироти ночиз дар солҳои 2010 ва 2013).
- Низомномаи Агентии омори Ҷумҳурии Тоҷикистон (№ 862, 22 апрели 2010) (бо тағйирот дар солҳои 2011, 2013 ва 2020).
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи саршумории аҳоли (№ 523, 19 майи 2009).
- Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи Классификатори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Намудҳои фаъолияти иқтисодӣ» ва «Воҳидҳои ҳуқуқии сабтиномшудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (№ 496, 8 декабри 1998).

Ин қонунҳо тавассути қарорҳо ва фармонҳои гуногуни дигар, инчунин Стратегияи миллии рушди омори Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки версияи чорӣ он давраи то соли 2030-ро дар бар мегирад, ва барномаҳои солонаи кори оморӣ амалӣ мешаванд. Стратегия ва нақшаҳои корӣ низ барои тасдиқ ба Парлумон пешниҳод мешаванд, бинобар ин мақоми нимҳуқуқӣ доранд.

Қонуни ҳозира аксари талаботи асосиро қонеъ мекунад, аммо он, масалан дар заминаи дастрасӣ ба манбаъҳои маъмури ва дигар маълумотҳо, рӯз ба рӯз кӯҳнатар мешавад. Агентии омор лоиҳаи нави қонунро омода кардааст, ки чандин давраи машваратҳоро паси сар карда, ҳоло барои баррасӣ дар Парламент қарор дорад. Қонуни намунавии омори расмӣ, ки аз ҷониби UNESCE, Eurostat ва EFTA таҳия шудааст, ҳамчун манбаи ворид намудани тағйирот дар лоиҳаи қонун истифода шудааст. Гурӯҳи арзёбии ҷаҳонӣ кӯшишҳои Агентиро барои навсозии қонунгузории оморӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дастгирӣ мекунад. Шарҳҳо ва тавсияҳо дар ин боб ба лоиҳаи қонун дар ҳолати мавҷуда дар замони сафари арзёбӣ (июни 2025) дахл доранд. Илова бар шарҳҳо ва тавсияҳо дар ин боб, чанд пешниҳоди хурди таҳрирӣ низ каме пас аз анҷоми сафари арзёбии ҷаҳонӣ ба Агентӣ ирсол шуданд.

Гурӯҳи арзёбӣ қайд мекунад, ки номи лоиҳаи қонун «Дар бораи омори расмӣ» аст, на «Дар бораи омори давлатӣ», чун қаблан буд. Ин тағйирот хуш пазируфта мешавад, зеро доираи қонунро равшан мекунад ва робитаро бо Принсипҳои асосии омори расмии Созмони Милали Муттаҳид (FPOS) тақвият мебахшад.

Лоиҳаи қонун ҳуқуқи дастрасӣ ба маълумоти маъмуриро барои мақсадҳои оморӣ (моддаи 11) тақвият мебахшад. Васеъ кардани ҳуқуқи дастрасӣ ба манбаъҳои ғайриоморивии дигар (масалан, маълумоти хусусӣ, ба монанди маълумоти сканерӣ) ба «мустаҳкамсозии ояндаи» ин қисми қонун кумак хоҳад кард. Бар асоси таҷрибаи кишварҳои дигар, эҳтиёҷ ба дастрасӣ ба доираи васеи манбаъҳои маълумот эҳтимолан дар даҳ соли оянда аҳамияти бештар пайдо хоҳад кард.

Дар моддаи 2-юми лоиҳаи қонун мафҳуми Системаи миллии омор (СМО) муаррифӣ ва таъриф шудааст: «маҷмӯи мақомоти давлатии омор ва истеҳсолкунандагони омори

расмӣ, ки омили расмиро таҳия ва паҳн мекунанд». Дар ҳамин модда истеҳсолкунандагони омили расмӣ ҳамчун «органоҳои давлатӣ, Бонки миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти давлатӣ дар маҳалҳо ва мақомоти худидоракунии шаҳракҳо ва деҳот, ки фаъолиятҳои омори мутобик бо қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом медиҳанд» муайян шудаанд. Ба назар мерасад, ки доираи НСС ҳам Агентии омор (аз ҷумла мақомоти минтақавӣ ва маҳаллӣ) ва ҳам Бонки миллиро дар бар мегирад. Аммо, барои осон кардани васеъшавии эҳтимолии аъзоии NSS дар оянда, муфид аст, ки меъёрҳои шомилшавӣ ба NSS ба таври возеҳ муайян карда шаванд. Бар асоси таҷрибаи байналмилалӣ, ин меъёрҳо одатан риояи FPOS ва дохил шудани фаъолиятҳо дар барномаи солонаи қори омори дар бар мегиранд. Ҳамчунин муфид аст, ки ба таври возеҳ зикр шавад, ки Агентӣ нақши Ҳамоҳангсози NSS-ро дорад (ин ҳоло дар моддаи 7(1) ба таври ғайримустақим ишора шудааст).

Моддаи 25-и лоиҳаи қонун ба сифати омили расмӣ дахл дорад ва дар маҷмӯъ бо таҷрибаҳои беҳтарини байналмилалӣ мувофиқ аст. Аммо ин модда метавонад бо истинод ба ҷаҳорҷӯбаи миллии таъмини сифат, ки беҳтараш барои тамоми Системаи миллии омор татбиқшаванда бошад ва бо Дастури ҷаҳорҷӯбаи миллии таъмини сифати Созмони Милали Муттаҳид (<https://unstats.un.org/unsd/methodology/dataquality/>) мувофиқат кунад, боз ҳам тақвият дода шавад.

Моддаи 26(1)-и лоиҳаи қонун аз Агентӣ ва дигар истеҳсолкунандагони омили расмӣ талаб мекунанд, ки «фаълоне дар фаъолиятҳои байналмилалӣ оид ба таҳия ва татбиқи стандартҳо ва тавсияҳои статистикӣ иштирок намоянд», аммо лоиҳаи қонун ягон муқарраротро барои таъмини истифодаи версияҳои охири стандарти ё таснифоти байналмилалӣ (ё милли) дар бар намегирад. Ин масъала метавонад дар Моддаи 26 ё дар Фасли 3 оид ба фаъолиятҳои статистикӣ ҳал карда шавад.

Лоиҳаи қонун дар моддаи 8 муқаррароти Шӯрои байнидепартаментии оморро пешбинӣ мекунанд. Барои таъмини мустақилияти касбӣ ва тақвияти Ҳамоҳангӣ бо беҳтарин таҷрибаҳои байналмилалӣ, дар лоиҳаи қонун бояд равшан карда шавад, ки ин шӯро нақши машваратӣ дорад, на назоратӣ.

Ҳамчунин, дар робита ба истиқлолияти касбӣ, васеъ эътироф шудааст, ки дар сатҳи байналмилалӣ (аз ҷумла дар Қонуни умумии омили расмӣ) беҳтарин таҷриба ин аст, ки қонунҳои омили расмӣ бояд бандҳоро дар бар гиранд, ки ба таъин ва барқанор кардани роҳбари идораи миллии омор дахл доранд. Мақсади ин аст, ки таъин ва барқанорӣ бояд дар асоси меъёрҳои қатъии касбӣ сурат гирад ва бо ангеҳои сиёсӣ робита надошта бошад. Ин ҳамчун ҷузъи калидии истиқлолияти касбии омили расмӣ ва оморчиён баррасӣ мешавад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба назар мерасад, ки ҳоло имконнопазир аст, ки чунин чораҳоро дар лоиҳаи қонун дохил кунанд. Ин аз он сабаб аст, ки аллақай қонунгузори сатҳи болотар оид ба таъин ва барқанории мансабдорони баландпояи давлатӣ мавҷуд аст, ки дар Ҳамаи вазоратҳо ва идораҳои давлатӣ татбиқ мешавад. Агентӣ бовар надорад, ки дар муҳлати муносиб барои ба итмом расонидани лоиҳаи қонуни омили расмӣ имконпазир хоҳад буд, ки аз он қонунгузори истисно гирад. Ҳарчанд дохил кардани муқаррарот оид ба меъёрҳои қатъии касбӣ барои таъин ва барқанор кардани роҳбари Агентӣ дар қонунгузори ояндаи омили давлатӣ бояд ҳадафи дарозмуддат боқӣ монад, ҳалли кӯтоҳмуддат, дар манфиати шаффофият,

метавонад ин бошад, ки дар лоиҳаи қонун матни ишорақунанда ба қонунгузорию дохил карда шавад, ки бар асоси он роҳбари Агентӣ таъин ё барканор мешавад.

Дар маҷмӯъ, дастаи арзёбии ҷаҳонӣ имконияти муосирсозии қонунгузорию омориро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хеле мусбат медонад ва умедвор аст, ки тавсияҳои ин гузориш метавонанд дар солҳои оянда ба ҳадди аксар расонидани манфиатҳои қонуни нав мусоидат кунанд.

Тавсияҳо

1. Агентии омор бояд мандати ҷамъоварию маълумотро дар лоиҳаи қонун васеъ намуда, дастрасӣ ба маълумоти хусусиро низ дар бар гирад.
2. Агентии омор бояд меъёрҳои узвият дар Системаи миллии омор (NSS) ва нақши ҷамоҳангсозии Агентиро дар доираи он муайян кунад.
3. Агентии омор бояд моддаи марбут ба сифатро дар лоиҳаи қонун тавассути илова кардани истинод ба ҷаҳорҷӯбаи миллии таъмини сифат такмил диҳад.
4. Агентии омор бояд дар лоиҳаи қонун истинодҳоро ба истифодаи навтарин версияҳои стандартҳо ва таснифоти дахлдор ворид кунад.
5. Агентии омор бояд дар лоиҳаи қонун равшан созад, ки мақоми Шӯрои байнидепартаментии омор ҳамчун органи машваратӣ мебошад.
6. Агентии омор бояд дар лоиҳаи қонун меъёрҳоро барои таъин ва барканор кардани роҳбари Агентӣ ворид кунад, ё агар дар ин вақт имконнопазир бошад, дар лоиҳаи қонун истинод ба қонунгузорию дахлдор пешниҳод намояд.

Боби 2: Ҳамоҳангсозӣ ва ҳамкорӣ

Мувофиқсозии Системаи миллии оморӣ

Низоми омории Тоҷикистон марказӣ буда, Агентии омор, ки дар назди Президент фаъолият мекунад, ҳамчун ниҳоди роҳбар амал мекунад. Муассисаҳои дигар, аз ҷумла Бонки миллий, Вазорати молия, Хадамоти гумрук ва вазоратҳои соҳавӣ, ба монанди Вазорати тандурустӣ, маориф ва муҳити зист, низ маълумот пешниҳод мекунанд.

Шӯрои байнидепартаментии оморӣ таҳияи сиёсати давлатӣ, такмили методологӣ ва навовариро дастгирӣ мекунад. Агентии оморӣ роҳбарии талошҳои ҳамкориҳои байни идораҳоро ба ўҳда дорад, дар ҳоле ки механизмҳои мисли паҳнсозии маълумоти кушод, нишастҳои матбуотӣ ва фикру мулоҳизаҳои корбарон ҷавобгарӣ ва эътимоди ҷамъиятиро тақвият мебахшанд. Агентии рақамсозӣ барои пешбурди таҷдиди кулӣ ва рақамсозии кишвар таъсис ёфтааст ва раванди таъсиси ҳамкорӣ байни ин ду ниҳод идома дорад.

Фаъолиятҳои оморӣ бо барномаҳои солона ва семоҳа, ки 231 шаклро дар бар мегиранд ва пурсишҳоро бо сабтҳои маъмурӣ муттаҳид мекунанд, роҳнамоӣ мешаванд. Муқаррароти қонунӣ гузоришдиҳиро барои муассисаҳо ва шахсони воқеӣ ҳатмӣ намуда, барои гузоришдиҳии нодуруст ҷазо муқаррар мекунад. Ҳамкорӣ бо вазоратҳои соҳавӣ тавассути созишномаҳо расмӣ гардида, ба системаҳои амалии мубодилаи маълумот, ба монанди EMIS барои маориф, DEFIS барои тандурустӣ ва ҳисоботи муҳити зист, оварда мерасонад.

Агентии омор инчунин раиси Шӯроҳои методологӣ буда, платформаи муттаҳидаи додаҳоро барои тақвияти мутобиксозии байни вазоратҳо омода мекунад. Ин чораҳо бо ҳадафи беҳтар кардани саривақтӣ, шаффофият ва сифати омор барои иттилоърасонии беҳтар ба сиёсати миллий ва мутобиксозӣ бо меъёрҳои байналмилалӣ равона шудаанд.

Мувофиқсозӣ бо донорҳо ва ҳамкориҳои байналмилалӣ

Ҳамкориҳои байналмилалӣ дар тақвияти система нақши муҳим дорад. Агентӣ шарикҳои дерина бо Бонки Ҷаҳонӣ, Фонди Байналмилалии Пул (IMF), созмонҳои СММ, ФАО, ESCAP ва дигарон дорад, ки ба мониторинги Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDG) мусоидат намуда, аз дастгирии ҳадафмандонаи донорҳо манфиат мегирад (масалан, Иттиҳоди Аврупо дар соҳаи маълумоти тандурустӣ, ФАО дар соҳаи кишоварзӣ, UNFPA дар соҳаи омили демографӣ). Иштирок дар платформаҳои ҷаҳонӣ, ба монанди IAEG-SDGs ва HLG-PCCB, ба ҳамоҳангсозӣ бо меъёрҳои байналмилалӣ мусоидат кардааст.

Бо вучуди ин талошҳо, ҳамкориҳои байналмилалӣ асосан лоиҳавӣ ва пора-пора боқӣ мемонад. Мушкилот иборатанд аз устувории маҳдуди дастгирии донорҳо, душвории дар нигоҳдории системаҳои муосири IT ва SDMX ва механизмҳои нокифоя барои мубодилаи дониш аз омӯзишҳои байналмилалӣ дар байни тамоми кормандон. Дар ҳамин вақт, дурнамои дарозмуддат дар соҳаҳои гуногун (IT, коммуникатсия ва паҳнкунӣ, захираҳои инсонӣ ва ғайра) кӯшишҳоро сохтор ва тамаркуз мебахшад ва аз тақрор ва ҳамбастагии захираҳо пешгирӣ мекунад.

Умуман, Агентӣ ва шариконаш бо вучуди захираҳои маҳдуд дар тақвияти ҳамоҳангӣ ва ҳамкорӣ пешрави назаррас доштаанд. Барои таъмини устуворӣ зарур аст, ки кӯшишҳои иловагӣ барои институционализатсияи ҳамкорӣ байни ниҳодҳо, таҳияи стратегияҳои дарозмуддат дар соҳаи ИТ, сифат ва коммуникатсия ва истифодаи пурраи дастгирии байналмилалӣ барои рушди иқтидор андешида шаванд.

Арзёбӣ

Дастаи арзёбии глобалӣ бо мутахассисони хеле ҳавасманд ва содиқ рӯ ба рӯ шуд. Дастаи арзёбии глобалӣ метавонад тавсия диҳад, ки ташаббусҳои ҷориро идома диҳанд, ҳамзамон бо дарназардошти андешаҳо ва пешниҳодҳои зерин:

Тавсияҳо

7. Агентии омор бояд маҷмӯи стратегияҳои мушаххасро барои дастгирии стратегияи умумии агентҳо, аз ҷумла дар соҳаҳои технологияҳои иттилоотӣ, сифат, коммуникатсия ва омӯзиши кадрҳо таҳия намояд.
8. Агентӣ бояд боварӣ ҳосил кунад, ки мақоми расмии машваратӣ бо Агентии рақамсозиро дорад, то сифат ва ҳамоҳангӣ бо концепсияҳои оморӣ таъмин карда шавад.
9. Агентӣ бояд итминон ҳосил кунад, ки дар ҳар гуна муҳокима оид ба лоиҳаҳои байнисомораҳо иштирок мекунад.
10. Кормандони Агентӣ бояд натиҷаҳои омӯзишҳо ва семинарҳои байналмилалиро бо ҳамаи кормандон мубодила кунанд.
11. Агентии омор бояд дар барномаи таълимии курсҳои оморӣ дар мактабҳои миёна ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ саҳм гузорад.

Боби 3: Ваколат барои чамъоварии маълумот

Ваколат барои чамъоварии маълумот равшан ба назар мерасад ва ҳеҷ мушкилот дар чамъоварии маълумот аз вазоратҳо, ниҳодҳои давлатӣ, корхонаҳо ё шахсони алоҳида вучуд надорад. Барномаи оморӣ талаботи маълумотиро аз дигар ниҳодҳо муайян мекунад ва он риоя шудааст. Агентии оморӣ ҳуқуқ дорад дар сурати нокомӣ дар пешниҳоди маълумот аз ҷониби корхонаҳо ҷарима таъин кунад. Маълумот аз ниҳодҳои давлатӣ асосан дар шакли чамъбастишуда қабул мешавад ва дархости маълумоти микроӣ шояд пурра санҷида нашуда бошад, зеро агентӣ одатан маълумотро дар сатҳи микроӣ талаб намекунад.

Бо он ки корҳо оид ба қонуни нави омори давлатӣ дар марҳилаҳои ниҳой қарор доранд, Агентии омор бояд васеъ кардани доираи ваколатҳои чамъоварии маълумотро ба маълумоти хусусӣ, ба монанди маълумоти телефонҳои мобилӣ ё интернетии қорбарон, ё маълумоти хариди молҳо дар супермаркетҳо (маълумоти сканерӣ), баррасӣ намояд. Бо дарназардошти он ки қонуни омор хеле кам тағйир меёбад, муҳим аст, ки ниёзҳои оянда ба маълумот низ ба назар гирифта шаванд.

Тавсияҳо

12. Агентии омор бояд барои мақсадҳои оморӣ ба пойгоҳҳои маълумоти маъмурий бо маълумоти микро дастрасӣ пайдо кунад.
13. Агентӣ бояд доираи ваколатҳои чамъоварии маълумотро васеъ намуда, дастрасӣ ба маълумоти хусусиро низ дар бар гирад.
14. Агентӣ бояд манбаъҳои нави додаҳо, аз ҷумла додаҳои хусусӣ, масалан маълумоти муомилотӣ аз кассаҳои нақдӣ, омӯзад.

Боби 4: Кофияти захираҳо

Агентии омор баъзе аз тавсияҳои арзёбии ҷаҳонии пешина дар соли 2012-ро, ба монанди ташкили омӯзиш ба забони англисӣ барои коршиносонаш, амалӣ кардааст, аммо бисёре аз тавсияҳои он арзёбӣ, ҳарчанд бо каме тағйирот, ҳанӯз ҳам дахл доранд. Ҳамчунин соҳаҳои нави такмил муайян шуда, тавсияҳои мувофиқ дода шуданд.

Сохтор ва ташкилот

Агентии омери назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тобеъ буда, ба Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисобот медиҳад. Он аз агентии марказӣ (тақрибан 67 корманд), маркази асосии ҳисоббарорӣ (168 штат, ки аз он 78-гои он ҳоло ишғол шудаанд), 68 идораи минтақавӣ ва 4 идораи вилоятӣ иборат аст. Аз шумораи умумии мансабҳо барои Агентӣ ва идораҳои минтақавӣ ва вилоятӣ он (527), 479 мансаб ҳоло ишғол шудаанд, ки сатҳи холии кадрҳоро тақрибан 9% ташкил медиҳад.

Мансабҳо дар Агентӣ ва идораҳои минтақавии он ба таври зерин тақсим шудаанд: 67 барои Агентӣ, 48 барои идораи вилоятии Душанбе, 125 барои вилояти Суғд, 160 барои вилояти Халтон, 32 дар минтақаи Гбао ва 48 дар ноҳияҳои тобеияти минтақавӣ.

Идораҳои минтақавии омор қабулқунандагони асосии пурсишномаҳои коғазӣ аз ҷавобдиҳандагон ва ҷамоатҳо (мақомоти маҳаллии деҳот) мебошанд ва вазифаҳои асосии онҳо тақдирли пурсишномаҳои коғазӣ ба файлҳои электронии маълумот мебошад, ки ба маркази асосии ҳисоббарорӣ ирсол мешаванд. Ҷамоатҳо бо ноутбукҳо мучаҳҳаз шуда, китобҳои хонаводагиро бо маълумоти зиёд нигоҳ медоранд. Маълумотҳо аз тарафи мақомотҳои шаҳрӣ ва деҳот ба идораи минтақавии омери масъул ирсол мешаванд, ки он ба навбати худ маълумотҳоро коркард ва қисман тасдиқ мекунад, пеш аз он ки онҳо ба маркази асосии ҳисоббарории Агентии омор ирсол шаванд.

Маркази асосии ҳисоббарорӣ кормандонро ба кор мегирад, ки онҳо хизматчиёни давлатӣ нестанд ва аксари онҳо мутахассисони соҳаи ИТ ва барномасозон мебошанд. Вазифаҳо ва масъулиятҳои асосии он ба қабул кардани пурсишномаҳо ва ҳисоботҳои пуркардашуда аз воҳидҳои ҷавобдиҳанда ва идораҳои минтақавии омор, санҷиши дурустии онҳо, коркард ва интиқоли маълумот ба Агентӣ барои тасдиқи минбаъда ва нашр равона шудаанд. Маркази ҳисоббарорӣ инчунин маълумотро аз дороёни реестрҳои маъмурӣ қабул намуда, барои таҳияи омери расмӣ минбаъд коркард мекунад.

Бо ҷорӣ шудани ҳисоботи электронӣ аз ҷониби ҷавобдиҳандагони оморӣ ва имконияти интиқоли мустақими маълумот аз шаҳру ноҳияҳо ба маркази ҳисоббарорӣ, хусусияти кор ва вазифаҳои идораҳои омери минтақавӣ ва инчунин маркази асосии ҳисоббарорӣ метавонад тағйир ёбад, зеро ҳисоботи электронӣ варақаҳои коғазиро иваз карда, раванди ҷамъоварӣ ва интиқоли маълумотро самараноктар ва каммасрафтар мегардонад.

Дар ин робита, барои Агентии омор муфид аст, ки сохтори Агентӣ ва мақомоти тобеи онро бознигарӣ кунад. Ҳарчанд баъзе нуктаҳои тамос дар шаҳру деҳот барои нигоҳдории муносибатҳои хуб бо ҷавобдиҳандагон ва омӯзиши онҳо ҳанӯз зарур бошанд, баъзе мақомоти дигар шояд дигар зарур набоянд ё аз ҷиҳати захираҳо коҳиш дода шаванд. Ҳамчунин, рақамгардонии доимии каналҳои ҳисоботи оморӣ, афзоиши истифодаи маълумоти маъмурии мавҷуда ва зарурати тамаркуз ба корҳои методологӣ

ва таҳлилӣ метавонад ба коҳиши ниёз ба кормандон дар маркази ҳисоббарорӣ ва афзоиши шумораи кормандон дар Агентии оморӣ барои кор дар соҳаҳои методология, сифат ва паҳнкунӣ оварда расонад. Ин гуна тақсимои дубора метавонад зарур шавад, агар ба Оҷонсии омор чандирии бучетӣ дода шавад ва бозтақсимкунӣ байни маркази асосии ҳисоббарорӣ ва шӯъбаҳои минтақавии он ва дар дохили шӯъбаҳои Оҷонсии омор аз ҷониби қонунгузорӣ иҷозат дода шавад.

Сарчашмаҳои инсонӣ

Агентӣ дорои шумораи муайяни кормандон аст, ки ба вазифаҳои муайян дар сохтори ташкилотӣ таъин шудаанд ва ҳуқуқ надорад кормандонро ба дигар вазифаҳо, дигар шӯъбаҳо ё байни Агентӣ ва маркази асосии ҳисоббарорӣ гузаронад. Агар корманд хоҳиши гузаштан ба шӯъбаи дигарро дошта бошад, ин бо асоси дарҳости корманд ва мавҷудияти вазифа дар шӯъбаи дигар имконпазир аст. Баландбардоштани кормандон ба мансабҳои баландтар тавассути пешниҳоди ариза ва озмун сурат мегирад. Ин низоми қатъиян танзимшудаи тақсимои мансабҳо монеаҳо эҷод мекунад барои ҷудо кардани кормандон ба вазифаҳои нави афзалиятнок, ба монанди татбиқи SNA2025. Инчунин, он сохтори Агентиро хеле саҳт мегардонад ва аз ин рӯ гардиши зудтари кормандон, махсусан байни ҷавонон ва навдаромадагон, ки метавонистанд аз барномаи мобилитии чандиртар барои тақмили дониш ва баланд бардоштани мотивацияи мондан дар Агентӣ истифода баранд, пешгирӣ мекунад.

Аксари кормандони Агентӣ дорои таҳсилоти олианд ва бо назардошти сохтори синну солии хеле мутавозин байни гурӯҳҳои синну соли гуногун, ҳиссаи нисбатан баланди кормандони ҷавон (тақрибан 50% барои гурӯҳи синну соли 18-35 сола) мушоҳида мешавад. Ҳамчунин, ҳиссаи кормандони нав қабулшуда низ нисбатан баланд аст, зеро тақрибан 1/3-и онҳо камтар аз 5 сол дар Агентӣ мемонанд.

Илова бар ин, дар ҳоли ҳозир на раванди арзёбии малакаҳои мавҷудаи кормандон вучуд дорад ва на раванди муайян кардани малакаҳои зарурӣ дар оянда, ки бо назардошти наватарин рушдҳо дар соҳаи омили расмӣ ва гузариш ба истифодаи манбаъҳои дигари маълумот ғайр аз пурсишҳои оморӣ муҳим аст. Омӯзиши кормандон ба таври ад-ҳок гузаронида мешавад, вақте ки яке аз кормандон ниёз ба омӯзишро иброз мекунад ва вақте ки таҷрибаи дохилӣ барои гузаронидани он мавҷуд аст. Ҳамчунин, баъзе кормандони Агентӣ дар курсҳои омӯзишии, ки аз ҷониби донорҳои байналмилалӣ пешниҳод мешаванд, ширкат меварзанд, аммо барои истифодаи самарабахши дониш ва натиҷаҳои ин чанд курси беруна Агентӣ бояд тавассути мубодилаи систематикӣ иттилоот дар дохили Агентӣ истифодаи беҳтари дониш ва натиҷаҳои ин чанд курси берунро баррасӣ намояд.

Сохтори ҳайати кормандон, ки шумораи зиёди кормандони нав дорад, тақозо мекунад, ки барномаҳои ҳамҷонибаи омӯзишӣ дар соҳаҳои гуногуни омор ва истифодаи технологияҳои иттилоотӣ барои коркард ва тасдиқи маълумот роҳандозӣ шаванд. Барои бартараф кардани мушкилоти сохторие, ки паси набудани омӯзиши систематикӣ қарор дорад, Агентӣ метавонад донишҳои доираҳои академиро истифода бурда, аз таҷрибаи донишгоҳҳо барои гузаронидани чунин курсҳои омӯзишӣ истифода намояд. Илова бар ин, ҷалб ва ҳамкорӣ бо донишгоҳҳо метавонад ҳамзамон дар муайян кардани номзадҳои эҳтимолии оянда барои Агентӣ кумак расонад. Ин барномаҳои таълимӣ барои баланд бардоштани дониши кормандони Агентӣ, бахусус кормандони нав, дар таҳияи омили расмӣ ва барномасозии компютерӣ барои коркарди омор заруранд. Онҳо инчунин метавонанд дар баланд бардоштани ҷолибияти Агентӣ ҳамчун корфармо

барои ҷалби кормандони соҳаи ИТ ва методологӣ ва инчунин дар баланд бардоштани ҳавасмандии кормандон барои мондан дар Агентӣ кумак расонанд.

Барои боз ҳам беҳтар кардани пешниҳоди омӯзишӣ, Агентӣ метавонад арзёбии ниёзҳои омӯзиширо аз ҷониби кормандонаш ба таври систематикӣ роҳандозӣ кунад, аз ҷумла ниёзҳои омӯзишӣ дар соҳаҳои нав, ба монанди коркард ва тартиб додани маълумот аз манбаъҳои нави додаҳо. Ин ба тарҳрезии барномаи ҳамаҷонибаи омӯзишӣ барои кормандони Агентӣ кумак хоҳад кард, ки эҳтимолан метавонад барои дархости дастгирӣ аз донорҳои байналмилалӣ истифода шавад.

Тартиби таъин

Мансабдорҳои сатҳи баланди директори Агентӣ ва муовинони директорҳо аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии таъин карда мешаванд, дар ҳоле ки таъиноти сардорони шӯъбаҳо ва шӯъбаҳои идоракунии захираҳо дар марказ бар асоси озмун ё аз рӯйхати захиравии мудирони эҳтимолӣ сурат мегирад, ки дар солҳои охир аксари ин таъинотҳо тавассути усули дуум анҷом дода шудаанд. Кормандони коршинос бар асоси озмун таъин карда мешаванд.

Дар идораҳои минтақавӣ тартиби таъини роҳбарон фарқ мекунад. Сардори идораи минтақавӣ бо қарори Директори Агентӣ, бо таъия ба тавсияи маъмурияти маҳаллии минтақа таъин карда мешавад, ки баъзан барои санҷиши дониши омор мусоҳиба низ баргузор мегардад. Маъқул аст, ки тартиби ҷалб тавассути Агентӣ ва идораҳои минтақавии он ҳамоҳанг карда шуда, беҳтараш бар асоси қобилияти идоракунӣ ва дониши зарурӣ барои роҳбарии идораи омили минтақавӣ сурат гирад.

Сарчашмаҳои молиявӣ

Бюджет барои Агентии омор ва маркази асосии ҳисоббарорӣ бо дарназардошти пешниҳоди 68 идораи минтақавӣ ва 4 идораи вилоятӣ таҳия мешавад, ки дархости молиявии худро барои соли оянда (нишондиҳандаи бучетӣ барои ҳар як корманд) ба Агентӣ ирсол мекунанд. Агентӣ ба навбати худ маблағи умумии заруриро барои Агентӣ ва идораҳои тобеи он барои соли оянда ҳисоб карда, пешниҳоди худро ба Вазорати молия ирсол мекунад. Бюджет аз ҷониби Вазорат тасдиқ шуда, ба Агентӣ ба таври чорҷасола пешниҳод мешавад, ки дар ҳар чорҷасола фоизҳои гуногуни маблағи умумӣ татбиқ мегарданд. Миёни барномаи солони корҳои омили иқтисодӣ ва бюджет робита вучуд дорад, зеро барнома маълумот дар бораи бучети заруриро дар бар мегирад, аммо бучети ҷудошуда ба Агентӣ одатан аз он чи дар барномаи кор нишон дода шудааст, камтар аст. Тақрибан 69% бюджет барои маошҳо ва 31% барои ҳамаи хизматрасониҳои дигар сарф мешавад. Барои сафарҳои байналмилалӣ ва иштирок дар семинарҳо ва коргоҳҳои омӯзишӣ дар хориҷа бюджет пешбинӣ нашудааст. Барои таҷҳизоти ИТ Агентӣ ҳар сол 20000 доллари ИМА мегирад, ки барои хариди чанд компютер кофӣ аст, аммо барои сармоягузорӣ ба навсозии инфрасохтори ИТ кофӣ нест. Ин хароҷот одатан аз ҷониби донорҳои хориҷӣ, охиринаш лоиҳаест, ки аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ маблағгузорӣ мешавад, пӯшонда мешаванд. Барои таъмири бино ё дигар сармоягузориҳои калон Агентӣ метавонад аз ҳукумат дархости бюджет кунад, аммо ин дархостҳо ҳамеша қонё намешаванд.

Ҳарчанд бюджет ба бандҳои алоҳида, ба монанди бучети маошҳо, тақсим шудааст, имкони истифодаи қисмҳои истифоданашудаи бучети маош (масалан, аз сабаби ҷойҳои холӣ) барои дигар мақсадҳо вучуд надорад, ҳатто барои афзоиш додани маоши дигар кормандон, ба ҷуз як афзоиши муваққатии ночиз, ки набояд аз 30% зиёд шавад. Маошҳо дар маркази асосии ҳисоббарорӣ ва дар идораҳои минтақавӣ пасттар аз

Агентии омор аст ва маошҳо дар Агентии омор каме пасттар аз маошҳо дар вазоратҳо буда, бо маошҳои бахши хусусӣ рақобатпазир нестанд.

Ҳеч гуна пайванд байни стратегияи миллии рушди омор ва барномаи солони корҳои оморӣ вучуд надорад.

Барои саршумориҳо Агентӣ аз ҳукумат бучети алоҳида мегирад, ки бар асоси асосноккунии мустаҳкам оид ба зарурати гузаронидани он барои кишвар дода мешавад, чун дар мавриди саршумории аҳоли дар соли 2020 буд.

Тавсияҳо

Сохтор ва Ташкilot

15. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки дар доираи раванди рақамисозии ҷорӣ сохтори ташкилотии Агентӣ ва мақомоти тобеи он, аз ҷумла нақши маркази асосии ҳисоббарорӣ, баррасӣ намояд.
16. Агентии омор тавсия дода мешавад, ки захираҳои аз равандҳои, ки аз рақамисозии афзоианда фоида мебинанд, ба соҳаҳои, ки ба тақвият ниёз доранд, аз қабили IT, методология, сифат, паҳнкунӣ ва коммуникатсия ва дигар хизматрасониҳои марказии дастгирӣ, бозтақсим намояд.

Сарчашмаҳои инсонӣ

17. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки роҳҳои бозтақсимои дохилии захираҳои байни бандҳои бучетро баррасӣ намуда, ҳамзамон аз таҷрибаҳои беҳтарини кишварҳои шароиташон монанд истифода барад.
18. Агентии омор бояд баррасӣ кунад, ки муҳити зист ва кишоварзиро ҳамчун ду шӯба ё дастаҳои алоҳида ташкил намояд.
19. Агентии омор бояд малакаҳои мавҷуда ва малакаҳои заруриро, аз ҷумла барои коркарди манбаъҳои нави додаҳо, муайян намуда, бар асоси он барномаи омӯзиши кадрҳои таҳия намояд.
20. Агентии омор бояд натиҷаҳои омӯзишҳои байналмилалӣ ва семинарҳои ба тамоми кормандони Агентӣ ба таври систематикӣ паҳн кунад.
21. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки барои кормандони ботачриба ва дорои малакаҳои зарурӣ низоми мобилитиро чандиртар гардонад.
22. Агентии омор бояд баррасӣ кунад, ки дар сатҳи миллий ва минтақавӣ тартиби ягонаи таъйин ба корро бо асоси озмун ҷорӣ намояд.
23. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки ҷорӣ намудани соатҳои кории чандирро ба таври пилотӣ роҳандозӣ кунад, то ҳавасмандии кормандон ва ҷозибияти он ҳамчун корфармо афзоиш ёбад.
24. Агентии омор бояд ҳамкориро бо донишгоҳҳо дар самти курсҳои омор ва барномасозӣ тақвият бахшад, инчунин бо мақсади ҷалби хатмкардагон ҳамчун кормандони ояндаи Агентӣ.

Боби 5: Содиқӣ ба сифат

Агентии омор шӯба ё бахши алоҳидае, ки ба сифат машғул шавад, надорад, зеро кор оид ба сифат чузъи бахши методологияи омор ва таснифот мебошад. Ҳарчанд Қонуни омор принципҳои асосӣ, аз қабилӣ марбутӣ, объективӣ, эътибори илмӣ, саривақтӣ, эътимоднокӣ, бетарафӣ, махфияти оморӣ, шаффофият, кушодагӣ, дастрасӣ ва ҳамоҳангӣ барои таъмини сифати омори расмиро зикр мекунад, он ягон ишораи иловагӣ ба стандартҳои сифат, ки татбиқ мешаванд, ё ҷаҳорҷӯбаи умумии сифатро дар бар намегирад.

Аз ин рӯ, дар ҳоли ҳозир кор оид ба сифат асосан ба санҷиши сифати маълумоти ибтидоӣ аз ҷавобдиҳандагон маҳдуд мешавад, ки бояд муқаррароти кодекси маъмуриро риоя карда, маълумоти бозэтимод ва дурустро пешниҳод кунанд. Миссияҳои тафтишотии роҳбарият барои назорати сифати маълумот дар саҳро гузаронида мешаванд. Ҳамчунин, маълумоти маъмури, ки барои таҳияи омори расмӣ истифода мешавад, аз ҷониби қабулкунандагони аввалияи он аз ҷиҳати сифат санҷида мешавад. Аммо мафҳуми сифат, ки аз сифати маълумоти ибтидоӣ фаротар равад, вучуд надорад, бинобар ин сиёсати сифат таҳия нашудааст, то идоракунии сифатро дар доираи васеътар ҷойгир кунад.

Агентии омор нақша дорад, ки кор дар самти сифати маълумоти маъмуриро боз ҳам рушд диҳад ва дар ин соҳа бо созмонҳои байналмилалӣ ҳамкорӣ намояд, аммо роҳнамо ва дастури мушаххас оид ба таҳияи ҷаҳорҷӯбаи сифат барои Агентӣ ва низоми миллии омор вучуд надорад.

Илова бар ин, гарчанде ки модели раванди кории оморӣ барои равандҳои оморӣ истифода мешавад, он барои ба сатҳи систематикӣ гузоштани назорати сифати маълумот истифода намешавад.

Азбаски сифати маълумот ва, бинобар ин, ҷорҷӯбаи асосии сифат барои низоми миллии омори давлатӣ ва маҳсулоти он унсурҳои муҳими низоми муосири оморӣ ва бартарии муқоисавии омори расмӣ дар ҷаҳони маълумот мебошанд, Агентии оморӣ имконият дорад, ки дар солҳои оянда кори худро дар соҳаи сифат тақвият бахшад, бо ворид кардани сифат ба қонуни нави омории худ ва таҳияи ҷорҷӯбаи васеътари сифат ва кафолати сифат, аз ҷумла сифати маълумоти пурсишӣ, маълумоти маъмури ва манбаъҳои нави маълумот. Барои дастгирии ин кори концептуалӣ ва баъдан татбиқи ҷаҳорҷӯбаи сифат, Агентӣ ташвиқ карда мешавад, ки шӯба ё гурӯҳи махсуси сифатро таъсис диҳад, ки бо дастгирии донорҳои байналмилалӣ метавонад ҷаҳорҷӯбаи сифат ва низоми мувофиқи идоракунии сифатро таҳия намуда, истифодаи ҷаҳорҷӯбаҳои равандиро, ба монанди GSBPM, барои назорати сифат дар ҳамаи марҳилаҳои истеҳсоли оморро оғоз намояд.

Тавсияҳо

25. Агенти омориро ташвиқ мекунад, ки ба таъсиси шӯъбаи уфуқӣ оид ба методология ва сифат бо мақсади дастгирии таҳияи чаҳорчӯбаҳои сифат баррасӣ намояд.
 26. Агенти омор бояд низоми умумии идоракунии сифатро таҳия кунад, ки амалӣ намудани чорчӯбаи сифатро таъмин менамояд.
 27. Ба Агенти омор тавсия дода мешавад, ки GAMSО/GSBPM-ро, масалан барои идоракунии сифат, татбиқ намояд ва соҳаҳое, ки дар онҳо самаранокӣ метавонад беҳтар гардад, муайян созад.
- 3 *Агенти омор бояд моддаи марбут ба сифатро дар лоиҳаи қонун тавассути илова кардани истинод ба чаҳорчӯбаи миллии таъмини сифат тақмил диҳад.*

Боби 6: махфияти оморӣ ва ҳифзи маълумот

Шарҳи умумӣ

Конфиденсиалияти маълумот дар қонунгузорию омили расмӣ муайян шудааст ва тавассути ҳуҷҷатҳои дохилии истеҳсолкунандагони гуногуни омили расмӣ роҳнамоии амалӣ пешниҳод мешавад. Стратегияи миллии рушди омор низ принсипи таъмини махфиятро дар коркарди маълумоти оморӣ тақвият мебахшад.

Ҷавобдихандагон ҳангоми пешниҳоди маълумот дар бораи ҳуқуқҳо ва ўҳдадорихои худ огоҳ карда мешаванд. Ҳамаи варақаҳои пурсиши оморӣ дар саҳифаи аввал изҳороте доранд, ки маълумоти ҷамъоваришуда танҳо барои мақсадҳои оморӣ истифода мешавад.

Арзёбӣ

Аз замони арзёбии қаблии ҷаҳонӣ дар тақвияти ҳифзи маълумот пешравии назаррас ба даст оварда шудааст. Ҷорӣ намудани технологияҳои нав имкон дод, ки ҷимояи махфияти маълумот бо роҳҳои муассиртар таъмин карда шавад. Аммо ин пешрафтҳо ҳамзамон талаботи нави ҳуқуқӣ ва техникӣ барои таъмини амният ва махфияти маълумот дар платформаҳои гуногунро ба миён меоранд.

Мустақилияти институционалии тақвиятёфтаи истеҳсолкунандагони омили расмӣ боз ҳам ба беҳтар намудани таҷрибаҳои махфият мусоидат кардааст. Агентии омор низ аз роҳнамоии байналмилалӣ ва таҷрибаи кишварҳои дигар дар қабул кардани таҷрибаҳои беҳтарин манфиат бурдааст.

Аммо, барои пурра риоя кардани Принсипҳои асосии омили расмӣ (принсипи 6), қонуни нави омили расмӣ бояд истифодаи истисноии маълумоти ибтидоии оморӣ барои мақсадҳои оморӣ, бидуни ягон истисно аз ин принсип, равшантар баён намояд.

Баланд бардоштани огоҳӣ дар байни ҳам истифодабарандагон ва ҳам таъминкунандагони маълумот дар бораи ҳифзи маълумот ва махфият муҳим аст. Ин ба таъмини дақиқии посухҳо дар пурсишҳои оморӣ ва саршумориҳо ва равшан кардани истифодаи дурусти маълумоти оморӣ барои мақсадҳои гуногун мусоидат намуда, ба шаффофияти бештар оварда мерасонад.

Дастрасӣ ба микромаълумот барои мақсадҳои тадқиқотӣ бояд пурра мувофиқи талаботи махфият ва ҳифзи маълумот таъмин карда шавад. Агентии омор нақша дорад семинарҳоро тавассути форумҳо ва каналҳои гуногуни иртиботӣ барои баланд бардоштани огоҳӣ дар бораи ин масъалаҳо баргузор намояд.

Тавсияҳо

28. Агентии омор бояд боздошти истифодаи истисноӣ танҳо барои мақсадҳои оморӣ дар қонуни нави оморӣ истифодаи маълумоти ибтидоиро тақвият бахшад ва ҳама истисноҳоро бардорад.
29. Агентӣ бояд иртибот оид ба қоидаҳо ва амалияҳои ҳифзи махфияти маълумотро бо пурсишкунандагон беҳтар созад.

Боби 7: Методологияи устувор

Шарҳ

Усулҳои статистикӣ ва интиҳоби манбаъҳои маълумот танҳо бар асоси меъёрҳои касбӣ ва илмӣ сурат мегиранд. Ин бо ҷаҳорҷӯбаҳои қонунгузорӣ ва институционалӣ, инчунин ўҳдадорҳои байналмилалӣ кишвар дастгирӣ мешавад.

Агентии омор бо ворид кардани тавсияҳои ҷаҳонӣ ва кодексҳои амал ба қонунгузорӣ ва ҷорҷӯбаҳои методологияи миллӣ мутобиқшавӣ бо меъёрҳои байналмилалӣ ро таъмин мекунад ва ба риояи Принсипҳои асосии СММ оид ба омори расмӣ содиқ аст.

Системае ҷорӣ шудааст, ки меъёрҳо ва методологияҳои асосии байналмилалӣ ро татбиқ намуда, кафолат медиҳад, ки нишондиҳандаҳои оморӣ ба ниёзҳои қорбарон ҷавобгӯ бошанд. Таҷрибаҳои кунунӣ паҳнкунии маълумот, аз ҷумла пешниҳоди метамаълумоти зарурӣ, дар маҷмӯъ ба Стандарти махсуси паҳнкунии маълумоти Фонди Байналмилалӣ Пул (SDDS) мувофиқанд. Метамаълумот ҳамзамон бо нишондиҳандаҳои асосӣ, ба монанди ҳисоботи миллӣ, индексҳои нархи истеъмол ва истеҳсолот, омори молияи давлатӣ, омори пулӣ ва баланси пардохтҳо пешниҳод карда мешаванд.

Арзёбӣ

Риояи тавсияҳои охири байналмилалӣ ва омӯзиш аз таҷрибаи кишварҳои дигар барои нигоҳдории методологияи устувор дар ҳамаи соҳаҳои омори муҳим аст. Агентии омор аҳамияти татбиқи системаҳои байналмилалӣ ро барои мубодилаи маълумот ва метамаълумот, ба монанди стандарти SDMX (Statistical Data and Metadata Exchange), барои беҳтар намудани дастрасӣ ва шаффофияти метамаълумот барои қорбарон эътироф мекунад.

Яке аз такмили асосии методологӣ қабул кардани таснифи омории маҳсулот (мол ва хизматрасониҳо) мувофиқи Таснифи бозбиншудаи Маҳсулот аз рӯи Фаъолият (CPA 2008) ва инчунин навсозии таснифи шуғл мувофиқи ISCO-88 мебошад. Ҳамчунин зарур аст маҷмӯи пурраи ҳисоботи солоноро аз рӯи соҳаҳои институционалӣ таҳия намуда, пешгӯии ҷорӣ нишондиҳандаҳои асосии макроиктисодиро мувофиқи талаботи SNA-2008 таҳия намоем.

Ҷомеаи академӣ ва тадқиқотӣ тавачҷӯх зоҳир кардааст, ки тавассути як гурӯҳи кории махсус ба муҳокимаҳои методологӣ сарм гузорад.

Агентии омор бояд таъмин намояд, ки метамаълумоти муфассал, аз ҷумла тавсифҳои усулҳо ва тартиботи оморӣ, тавассути вебсайти он дастрас гарданд. Навсозии пешбинишуда дар истифодаи Модели умумии равандҳои тичоратии оморӣ (GSBPM) ба ҳуҷҷатгузориҳои беҳтари равандҳо ва методологияҳои истеҳсоли оморӣ мусоидат хоҳад кард.

Агентӣ якҷанд самтҳои афзалиятноки рушди методологиро муайян кардааст. Инҳо муосирсозии Феҳристи умумии қорхонаҳои оморӣ ва такмили системаҳои таснифотӣ мувофиқи меъёрҳои байналмилалӣ дар бар мегиранд. Ҳамчунин таъкид рӯ ба афзоиш ба истифодаи манбаъҳои маъмурӣ ва додаҳои қалон дорад. Таҳқиқоти методологӣ барои беҳтар кардани ҳисобкунии истифодаи иқтисодии истеҳсоли саноатӣ ва ҳисобдорӣ хароҷоти истеҳсолот дар ҳар ду соҳа – саноат ва сохтмон – дар назар

гирифта шудаанд. Тачрибаи байналмилалӣ барои такмил додани омили сохтмон, махсусан дар намунагирӣ, ҷамъоварии маълумот ва тахмини иқтисоди ноаён дар сохтмон, баррасӣ хоҳад шуд.

Дар посух ба рушди иқтисоди рақамӣ, Агентии омор методологияҳоро барои гузаронидани пурсишҳои намунавӣ таҳия мекунад, ки шаклҳои нави пешниҳоди мол ва хизматрасониҳо тавассути Интернетро дар бар мегиранд. Ҳамчунин, такмилҳои васеъ дар усулҳои ҷамъоварии маълумот идома доранд, аз ҷумла таҳияи равишҳои нав барои гузаронидани пурсишҳои намунавии хонаводаҳо. Ҳамзамон талошҳо барои ҷамоҳангсозии методологияҳои нишондиҳандаҳои Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDG) бо меъёрҳои байналмилалӣ идома доранд.

Тавсияҳо

30. Агентии омор бояд нақша гирад, ки версияҳои охири таснифоти байналмилалӣ оморино, масалан гузариш аз ICD-10 ба ICD-11, татбиқ намояд.
31. Агентӣ ташвиқ карда мешавад, ки таҷрибаҳои кишварҳои дигарро барои такмил додани реестрҳои оморӣ омӯзад.
32. Агентӣ бояд истифодаи манбаҳои маълумоти маъмурӣ ва маълумоти хусусиро барои омили расмиро боз ҳам беҳтар созад.
33. Агентӣ бояд сифати омили иқтисодии симоҳаиро бо омӯзиши имкониятҳои гирифтани маълумоти бештар дар асоси симоҳаи ҷудоғона беҳтар созад; имкониятҳои нав метавонанд пас аз қабули Қонуни нави Бучети давлатӣ ба вуҷуд оянд.

Боби 8: Усулҳои омории мувофиқ ва самаранокии харочот

Шарҳи умумӣ

Агентии омор тадричан равандҳои истеҳсоли омори худро, асосан тавассути як қатор лоиҳаҳо, муосир ва рақамӣ мекунад. Пешрафти зиёде ба даст омадааст ва самаранокии харочот ба таври назаррас беҳтар шудааст. Риояи меъёрҳои байналмилалӣ дар доираи Системаи миллии омори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар маҷмӯъ баланд аст. Қабул ва татбиқи таҷрибаҳои беҳтарин аз дигар кишварҳо, асосан пас аз семинарҳои омӯзишӣ, сафарҳои омӯзишӣ ва дигар мубодилаҳои байналмилалии таҷриба, афзоиш ёфтааст.

Баъзе кормандони Агентӣ дар бораи Модели умумии тичоратии равандҳои оморӣ (GSBPM) ва кори умумичаҳони байналмилалӣ оид ба муосирсозии омори расмӣ бар асоси стандартҳо, инчунин ҳаракатҳо ба сӯи истеҳсоли омори бештар бар асоси равандҳо огоҳанд. Аммо Агентӣ ҳанӯз GSBPM-ро ҳамчун замина барои ҳуҷҷатгузорӣ ва арзёбии систематикӣ равандҳои истеҳсоли омор истифода намебарад. Кишварҳои дигаре, ки ин корро анҷом додаанд, дар бораи манфиатҳои назаррас дар заминаи беҳтар кардани самараноки ва камхарҷӣ тавассути стандартизатсияи бештари равандҳо гузориш додаанд. Дар арсаи байналмилалӣ ҳуҷҷатгузори равандҳо бо истифода аз GSBPM рӯз ба рӯз бештар барои дастгирии татбиқи ҷаҳорҷӯбаҳои таъмини сифат истифода мешавад. Агентӣ ҳоло ба марҳилае дар рушди худ расидааст, ки метавонад аз пайравӣ ба таҷрибаҳои беҳтарини байналмилалӣ дар ин соҳа манфиати воқеӣ бигирад.

Монанди бисёр системаҳои миллии омори дигар, Агентӣ гузариш аз ҷамъоварии маълумот дар қоғаз ба ҷамъоварии электронӣ ва инчунин афзоиши истифодаи манбаъҳои маъмурӣ ва дигар манбаъҳои ғайриомориро мушоҳида мекунад. Ин ба сохтори ташкилотие, ки барои ҷамъоварии маҳаллӣ ва дастӣ пешбинӣ шуда буд, фишор меорад. Бисёре аз дигар идораҳои миллии омор, ки бо фишорҳои шабеҳ рӯ ба рӯ ҳастанд, баррасӣ кардаанд, ки чӣ гуна захираҳоро аз ҷамъоварии мустақими маълумот ба дигар фаъолиятҳое, ки ҳамгироии маълумот ва истифодаи манбаъҳои нави маълумотро дастгирӣ мекунанд, бозтақсим кунанд. Ин метавонад ба интиқоли қисме аз захираҳо аз сохторҳои минтақавӣ барои дастгирии фаъолиятҳои марказӣ дар штаб, махсусан дар соҳаҳои монанди методология, таъмини сифат, технологияҳои иттилоотӣ, паҳнкунӣ ва коммуникатсия, оварда расонад.

Тавсияҳо

34. Агентии омор бояд идома диҳад ба татбиқи GAMS/GSBPM, масалан барои идоракунии сифат ва муайян кардани соҳаҳои, ки дар онҳо метавон самаранокиро афзоиш дод.
35. Агентиро ташвиқ мекунанд, ки баррасӣ кунанд, чӣ гуна рақамисозӣ метавонад захираҳоро озод созад, ки онҳоро барои тақвияти хизматрасониҳои марказии дастгирӣ, аз ҷумла технологияҳои иттилоотӣ, методология, сифат, паҳнкунӣ ва коммуникатсия, бозтақсим кардан мумкин аст.

Боб 9: Бори аз ҳад зиёд накардани ҷавобдиҳандагон

Истеҳсолкунандагони омори расмӣ бояд талаботи маълумоти худро бо бори гузоришдихӣ, ки ба ҷавобдиҳандагон бор карда мешавад, мувозинат кунанд. Агентии омор дар чанд соли охир системаи электронӣ барои гузоришдихиро ҷорӣ кардааст. Ғайр аз соддагардони тамоми раванди ҷамъоварӣ ва истеҳсоли маълумот, ин система раванди гузоришдихиро соддатар карда, бори ҷавобгӯиро коҳиш додааст. Шумораи умумии варақаҳое, ки ба ҷавобдиҳандагон тақсим мешуданд, аз тақрибан 8 миллион дар соли 2017 то 1,5 миллион дар соли 2022 коҳиш ёфтааст. Аз соли 2025 ба ин сӯ 231 намуди гуногуни шаклҳои ҳисоботӣ истифода мешаванд, ки 100-тои онҳо «байнидепартаментӣ» буда, яъне ба вазоратҳо ё дигар мақомоти давлатӣ равона шудаанд.

Агентӣ амалияи ҷамъоварии маълумотро аз ҳамаи корхонаҳо, на аз намунаи гардишшаванда, риоя мекунад. Шумораи зиёди талаботи доимии ҳисоботдихӣ, ки аксар вақт бо такрори зуд сурат мегиранд, ба таври назаррас бори ҷавобиро афзоиш медиҳад. Лоихаи қонуни оморӣ ин мушкилотро эътироф намуда, махсусан «соддагардони равандҳои давлатӣ ва коҳиши ҳисоботҳои такрорӣ оморӣ»-ро ҳамчун яке аз ваколатҳое, ки ба Агентӣ дода шудааст, зикр мекунад (моддаи 7(11)). Агентӣ тартиби солонаеро барои баррасӣ ва эҳтимолан тағйир додани варақаҳои ҳисоботдихӣ ҷорӣ кардааст, ки ҳамаи шӯъбаҳо ва бахшҳои ташкилотро дар бар мегирад.

Манбаҳои алтернативии маълумот имконияти коҳиши бештари бори ҷавобро фароҳам меоранд. Маълумоте, ки аллақай дар вазоратҳо ва дигар мақомоти давлатӣ мавҷуд аст, бояд ҳар гоҳ имконпазир истифода шавад. Манбаҳои нави маълумот, ба монанди маълумоти кушод аз веб ё «биг-дата» дар шаклҳои гуногун, бояд ҳамеша омӯхта шаванд. Ин маълумоти хусусӣ, ба монанди маълумоти муомилотӣ аз кассаҳои нақдӣ ё маълумоти телефони мобилӣ аз операторони телекоммуникатсионӣ, дар бар мегирад.

Тавсияҳо

36. Агентиро ташвиқ мекунанд, ки амалияи ҷамъоварии пурраи маълумот аз корхонаҳоро бознигарӣ намуда, ҳамчун алтернатива ба он равиши намунагирии давршаклро баррасӣ намояд.
37. Агентӣ бояд шумора ва мундариҷаи варақаҳои ҳисоботро мунтазам арзёбӣ кунад, то талаботи кӯҳнашуда оид ба маълумотро барҳам диҳад.
38. Агентиро ташвиқ мекунанд, ки ҷустуҷӯи манбаҳои нави додаҳоро оғоз кунад.

Боби 10: Аҳамият, дастрасӣ, бетарафӣ ва равшанӣ

Шарҳи умумӣ

Ҳамаи корбарон бояд ҳамзамон ба маълумоти нав дастрасӣ дошта бошанд ва бояд огоҳ бошанд, ки маълумот кай нашр мешавад. Ин дастрасии баробарро таъмин намуда, бетарафиро нишон медиҳад. Моддаи 16-и Қонуни нави омили давлатӣ оид ба паҳнкунии маълумоти расмӣ омор инро кафолат медиҳад:

2. Ниҳоди ваколатдор бояд сари вақт маълумот дар бораи санаи нашр ва метамаълумотро паҳн кунад. 3. Ҳамаи корбарон ҳуқуқ доранд ба маълумоти расмӣ оморӣ баробар ва ҳамзамон дастрасӣ дошта бошанд, ба ҷуз маълумоти махфӣ, ки маълумоти инфиродиро дар бораи воҳидҳои алоҳидаи оморӣ дар бар мегирад.»

Чадвали паҳнкунии маълумоти оморӣ дар вебсайти Агентии оморӣ дастрас аст (ва истехсолкунандагони дигари маълумоти расмӣ омориро низ дар бар мегирад). Дар он давраи нашр ва санаи пешбинишудаи наشري нашрияҳо оварда шудааст. Дар бораи он ки оё ва кай маълумоти электронӣ дастрас мешавад, маълумоте вучуд надорад. Маълумот дар бораи таъхирҳо ва сабаби онҳо пешниҳод намешавад.

Сясатгузoron ва дигар истифодабарандагон ба маълумоте ниёз доранд, ки барои қабули қарорҳои қорӣ мувофиқ бошад ва он бояд бар асоси навтарин маълумот ва бо ҷудокунии кофӣ ба гурӯҳҳои дахлдор (масалан, синну сол, минтақавӣ, гурӯҳи иҷтимоӣ) бошад. Дар бисёр соҳаҳо маълумоти охири ду ё се сол пеш дастрас шудааст (ва дар портали Open Data маълумоти охири аксар вақт аз соли 2020 аст) ва танҳо ҷамъбастиҳо ё ҷудокунии сатҳи боло дастрас мебошанд.

Машваратҳои мунтазам бо гурӯҳҳои корбарон кафолат медиҳанд, ки маълумоте, ки таҳия мешавад, мувофиқ аст. Агентии омор ҳар се моҳ бо доираҳои академӣ, вазоратҳо, созмонҳои байналмилалӣ, ҳукуматҳои минтақавӣ ва сафоратхонаҳо пурсишҳои қаноатмандии корбаронро мегузаронад. Инчунин бояд истифода шавад, то маълум шавад, ки оё ҷамъоварии мавҷударо қатъ кардан мумкин аст, то захираҳо ба ҷамъоварии мувофиқтар равона шаванд.

Муҳим аст, ки мунтазам бо корбарони ҳозира ва эҳтимоли вохӯрӣ карда, ниёзҳои ҳозира ва ояндаро баррасӣ намоем ва инчунин хизматрасониҳои эҳтимолиро, ки метавонанд пешниҳод шаванд, нишон диҳем, зеро онҳо ҳамеша аз имконот пурра огоҳ нестанд.

Тавсияҳо

39. Агентии омор бояд ба гурӯҳи васеътари истифодабарандагон дар ҷомеа (аҳолии умумӣ, соҳибкорон ва ғайра) хизмат расонад ва дар бораи ниёзҳои онҳо машварат кунад.
40. Агентӣ бояд дар маълумоти саривақтӣ ва ҷудошуда сармоягузорӣ кунад.
41. Агентӣ бояд тақвими солонаи нашрро нашр кунад, ки дар он маълумотҳои онлайн бо сана ва вақти нашр дохил карда шаванд, ва агентӣ бояд бар асоси он нақшакашӣ намуда, дар бораи таъхирҳо саривақт хабар диҳад.
42. Агентии омор ва дигар истехсолкунандагони омили расмӣ бояд Барномаи омориро баррасӣ кунанд, то маҳсулоти омили кӯҳнашударо муайян намоянд.

Боби 11: Паҳнкунӣ ва иртибот

Статистика барои истифода таҳия мешавад. Аз ин рӯ, расонидани он ба ҳарчи бештари корбарон бо рақамҳо ва маълумоте, ки барои онҳо мувофиқ аст, муҳим мебошад. Дар Маркази асосии ҳисоббарорӣ шӯъбаи иттилоот ва нашр таъсис дода шудааст, то иттилооти статистикӣ таблиғ ва паҳн намояд. Барои ҳамкорӣ бо ҳамаи гурӯҳҳои гуногуни корбарон ба таври муассир, зарур аст дастае ташкил карда шавад, ки масъули ҳамаи чанбаҳои иртибот оид ба статистика бошад, аз ҷумла навсозии вебсайт (ҳамчун қисми шӯъбаи нашр ё дар ҳамкорӣ бо он). Таваҷҷӯҳ набояд танҳо ба таблиғи нашрияҳо маҳдуд шавад, балки бояд таҳияи маводи иловагӣ, ки барои гурӯҳҳои гуногуни корбарон мутобиқ шуда, дар формати дастрас ва мувофиқ пешниҳод мешавад, низ дар бар гирад. Инчунин нақши фаъолони дар омӯзиши саводи статистикӣ барои гурӯҳҳои гуногуни корбарон дар назар дошта мешавад. Саводи статистикӣ дар Тоҷикистон маҳдуд аст. Ҳатто донишҷӯёни донишгоҳҳо ба статистикӣ таваҷҷӯҳи камие доранд. Дар бисёр кишварҳо Офиси миллии омор омӯзиш мегузаронад ё бо муассисаҳои таълимӣ дар ин самт ҳамкорӣ мекунад. Ҳамкориҳои хубе, ки Агентӣ аллакай бо муассисаҳои гуногуни академӣ дорад, метавонад барои ин васеъ гардонидани шавад. Тадқиқотчиён изҳор доштанд, ки барои мақсадҳои тадқиқотӣ ба микромаълумот дастрасӣ меҳоянд. Таърифи дастрасии микромаълумот барои тадқиқотчиён тавассути Архиви миллии маълумот метавонад муфид бошад ва метавон пурсишномаҳои дигар (анонимизатсияшуда)-ро илова кард (бо тартиби тасдиқи дастрасӣ барои таъмини махфият ва пешгирии сӯистифода аз маълумот).

Истифодабарандагон қайд карданд, ки вебсайти Агентии омор беҳтар шуда, барои корбар дӯстонатар гардидааст. Маълумот ва омор тавассути чадвалҳои Excel ва нашрияҳо дар формати PDF паҳн карда мешаванд. Илова бар ин, маълумот дар портали Open Data дастрас аст, ки дар он ҷо чадвалҳо ё харитаҳои асосӣ эҷод кардан мумкин аст ва чадвалҳоро дар формати Excel таҳрир ва зеркашӣ кардан мумкин аст. Портالي Open Data ҳанӯз метамаълумотро пешниҳод намекунад. Портали SDG аз ҷониби корбарон ҳамчун намунаи хуби дӯстона барои корбар зикр шуд.

Такмилҳои иловагӣ пешбинӣ шудаанд ва метавонанд дар бар гиранд порталҳои махсус барои гурӯҳҳои мушаххаси корбарон ва графикҳо ва чадвалҳои интерактивии бисёрҷанбаиро. Метамаълумот дар файлҳои PDF пешниҳод мешавад, аммо онҳо барои гурӯҳҳои мушаххаси корбарон мутобиқ нашудаанд ва махсусан барои корбарони ғайримутахассис фаҳмидани он, ки кадом маълумот барои тафсири додаҳо муҳимтар аст, душвор аст.

Умуман, Агентии омор пешрафти назаррас дорад. Ҳоло муҳим аст, ки таҳияи як ҷаҳорҷӯбаи ҳамҷонибаи коммуникатсионии стратегӣ, ки чанбаҳои гуногунро дар бар мегирад, оғоз карда шавад. Онро метавон бо гузашти вақт ва бо оғоз аз чанбаҳои бештар таъҷилӣ таҳия кард.

Тавсияҳо

43. Агентии омор бояд дастаи махсуси коммуникатсия ва паҳнкунӣ ташкил намуда, кормандонро омӯзонад.
44. Агентӣ бояд Ҷарҷубаи стратегӣ оид ба коммуникатсияро таҳия кунад ва баррасӣ намояд, ки соҳаҳои зеринро фаро гирад:
 - а. Муайянсозии гурӯҳҳои корбарон ва таҳияи маҳсулот мувофиқи ниёзҳои онҳо.

- b. Барномаҳои омӯзишӣ барои корбарони маълумот, масалан барои мутахассисони ВАО оид ба истифодаи вебсайт ва тафсири омор.
 - c. Раванди метамаълумоти маҳсулот ва корбарӣ (мутобиқ ба ниёзҳои корбар, ва тафсилоти пурра танҳо тавассути истинод).
 - d. Равандҳои ислоҳ ва идоракунии хатогихо.
45. Агентӣ бояд дӯстона будан барои корбар, дастрасӣ ва яқсонӣ (консистенсия)-и вебсайтро боз ҳам беҳтар созад.
46. Агентӣ бояд баррасӣ кунад, ки барои гурӯҳҳои муайяни корбарон, масалан хонандагони мактабҳои ибтидоӣ ё дар мавзӯҳои мушаххас, ба монанди чинс ё муҳити зист, порталҳои махсус эҷод кунад.
47. Агентӣ бояд такрори маълумот дар дигар вебсайтҳои давлатӣ пешгирӣ кунад ва истифодабарандагонро ба истинод ба вебсайти Агентӣ ташвиқ намояд.
48. Агентӣ бояд истифодаи микромаълумоти дастрас дар портали pada-ро беҳтар таблиғ кунад.
49. Агентӣ бояд маълумотро ҳангоми нашри расмӣ фавран дар интернет нашр кунад.
29. *Агентӣ бояд иртибот оид ба қоидаҳо ва амалияҳои ҳифзи махфияти маълумотро бо пурсишкунандагон беҳтар созад.*

Боби 12: Ҳисобҳои миллӣ ва омили молияи давлатӣ

Шарҳи умумӣ

Ҳисоботи миллӣ

Агентии омор маҷмӯи васеи нишондиҳандаҳоро мувофиқи Системаи ҳисобҳои миллӣ (SNA) таҳия мекунад. Инҳо иборатанд аз ҳисобҳои муттаҳидшуда, ҳисобҳои соҳаҳои институционалӣ, интиқолҳои ҷорӣ ва капиталӣ, истеъмоли ниҳой, тағйирот дар захираҳо, маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД), маҷмӯи даромади миллӣ, даромади миллии дастрас, пасандозҳо, маҷмӯи ташаккули капитал ва қарздиҳӣ/қарзгирии ҳолис. ММД бо нархҳои бозорӣ бо истифода аз се равиши стандартӣ ҳисоб карда мешавад: истеҳсолот, хароҷот ва даромад.

Равиши истеҳсолот ҳам бо нархҳои ҷорӣ ва ҳам бо нархҳои доимӣ татбиқ шуда, моҳе як бор, семоҳа ва солена ҷамъбаст карда мешавад. Равиши хароҷот низ ҳам бо нархҳои ҷорӣ ва ҳам бо нархҳои доимӣ, дар асоси семоҳа ва солена ҳисоб карда мешавад. Равиши даромад дар ҳоли ҳозир танҳо бо нархҳои ҷорӣ ва дар асоси солена татбиқ мешавад. Илова бар ин, маҷмӯи маҳсулоти минтақавӣ ҳам бо нархҳои ҷорӣ ва ҳам бо нархҳои доимӣ, бо даври семоҳа (ҷамъбасти) ва солена тахмин карда мешавад.

Ин ҳисобҳо мувофиқи меъёрҳои байналмилалӣ, аз ҷумла NACE Rev. 2, 2008 SNA, Таснифи соҳаҳои институционалӣ, Таснифи молҳо ва хизматрасониҳо, BPM6 ва Дастури омили молияи давлатӣ (GFS 2001) ҳисоб карда мешаванд.

Статистикаи молиявии давлатӣ

Ҷамъбасткунии омили молиявии давлатӣ бар асоси маълумоте сурат мегирад, ки ҳар моҳ аз ҷониби Вазорати молия пешниҳод мешавад. Ин маълумотҳо маълумоти пешакии асоси ҳисобӣ ва маълумоти ниҳоии солоноро дар бар мегиранд, ки одатан бо таъхири тақрибан ҳашт моҳ дастрас мешаванд. Таснифи даромадҳо ва хароҷот дар бучети давлатӣ бо стандарти байналмилалии GFS 2001 мувофиқ аст.

Арзёбӣ

Ҳисобҳои миллӣ

Бо вучуди захираҳои маҳдуд, Агентии омор аз замони арзёбии ҷаҳонии қаблӣ дар беҳтарсозии омили ҳисобҳои миллӣ пешрафти назаррасро ба даст овардааст. Пешрафти назаррас дар гузариш аз SNA-и соли 1993 ба SNA-и соли 2008 ба амал омадааст ва бисёр унсурҳои калидӣ аллақай татбиқ шудаанд. Гузариш аз NACE Rev. 1 ба NACE Rev. 2 низ анҷом ёфтааст, ки яке аз талаботи SNA-и соли 2008-ро иҷро мекунад.

Чандин такмили методологӣ ҷорӣ карда шуданд. Тахминҳои нави иқтисодӣ ноаён бо истифода аз маълумотҳои Таҳқиқоти нерӯи корӣ (LFS) соли 2016 таҳия шуда, маржаҳои савдо бар асоси маълумоти пурсиши соли 2016 навсозӣ гардиданд. Ҳисобкунӣ хизматрасониҳои миёнаравии молиявӣ, ки ба таври ғайримустақим чен карда мешаванд (FISIM), мувофиқи SNA-и соли 2008 ва BPM6 такмил дода шудааст. Ҷамҷунин дар тахмини ҳаҷми маҳсулот ва истеъмоли миёнаравии Бонки Миллӣ ва дигар муассисаҳои молиявӣ, инчунин дар баҳши давлатӣ беҳбудӣ ворид карда шудаанд.

Агентӣ арзёбихоро барои хизматрасониҳои манзилҳои соҳибӣ гузаронида, дар ҳисобкунии ММД дефлятсияи дукартатро чорӣ кардааст. Усули хароҷоти барои ҳисобкунии ММД бо истифода аз маълумоти муфассал аз Пурсиши бучети хонавода (ПБХ) такмил дода шуда, хароҷоти хонаводаҳо барои FISIM ҳоло мувофиқи SNA-и соли 2008 ҳисоб карда мешавад. Аз соли 2017 тахминҳои чорякии ММД бо истифода аз ҳар ду усул — истехсолот ва хароҷот — мувофиқи талаботи SDDS-и Фонди Байналмилалии Пул (IMF) таҳия мешаванд. Ҷадвалҳои таъминот ва истифода (SUT) ва ҷадвалҳои воридот-маҳсулот (IOT) барои солҳои 2016 то 2019 тартиб дода шудаанд.

Ҳамчунин корҳои пешакӣ барои такмил додани манбаъҳои маълумот бо мақсади татбиқи Системаи ҳисоби муҳити зист ва иқтисод (SEEA) анҷом дода шудаанд. Аммо Агентӣ бо норасоии кадрҳои ботаҷриба рӯ ба рӯ аст, ки суръати татбиқро маҳдуд мекунад.

Ҳоло маълумоти семоҳа ба таври семоҳаҳои ҷудоғона таҳия ва нашр карда мешаванд, гарчанде ки аксари маълумоти манбай ҷамъбасти мебошанд. Тавсия дода мешавад, ки омӯхта шавад, ҷӣ гуна маълумоти ибтидоиро бештар дар асоси семоҳаҳои ҷудоғона ҷамъоварӣ ва коркард кардан мумкин аст, то сифат беҳтар гардад.

Асоситарин мушкилот инҳоро дар бар мегиранд: камбуди захираҳои инсонӣ, зарурати такмил додани манбаъҳои маълумот, гузариш ба низоми алоҳидаи ҳисобгирии маълумоти семоҳа, навсозии маълумоти HBS мувофиқи COICOP 2018 ва боз ҳам такмил додани тахминҳои иқтисоди ноаён.

Нақшаҳои рушди оянда амалӣ намудани пурраи SNA-и соли 2008, такмили тахмини иқтисоди ноаён бо истифода аз маълумоти нави LFS-и соли 2025, таҳияи мунтазами SUT ва IOT, татбиқи SEEA, таҳияи ҳисоботи мавзӯӣ (масалан, сайёҳӣ) ва гузариши марҳилавӣ ба SNA-и соли 2025-ро дар бар мегиранд.

Барои амалӣ намудани муваффақонаи ин нақшаҳои амбициозӣ, фаъолиятҳо бояд бодикқат афзалиятгузорӣ шаванд. Ҳатто агар маблағгузори беруна барои ҳисоботи мавзӯӣ, ба монанди сайёҳӣ, дастрас бошад ҳам, шояд оқилона набошад, ки захираҳои ҷорӣ дохилӣ ё эҳтимолиро барои истехсоли онҳо ҷудо намоем. Ҳамин тавр, гарчанде талаботи қавии корбарон вучуд дорад, истехсоли тахминҳои моҳонаи ММД кори серзахира аст (тақрибан чор рӯз дар як моҳ). Бояд баррасӣ шавад, ки оё нишондиҳандаҳои кӯтоҳмуддати омода дастрас метавонанд барои мақсадҳои таҳлили монанд хизмат кунанд. Истифодабарандагон инчунин интизоранд, ки қаторҳои вақтии бо тафсилоти кофӣ тавассути портали кушодаи маълумот дар муҳлати зудтар дастрас гарданд.

Статистикаи молияи давлатӣ

Дар соҳаи омори молиявии давлатӣ, таснифи ҳозираи бучети давлатӣ ҳанӯз бо SNA-и соли 2008 мувофиқ нест. Барои расидан ба мувофиқат, Вазорати молия бояд ба стандарти байналмилалии навсозишудаи GFS 2014 гузарад. Пас аз ин гузариш, барои такмил додани таҳлили омории маълумоти молиявии давлатӣ роҳнамоии методологӣ, омӯзиши кормандон ва дастгирии коршиносон зарур хоҳад буд.

Ҳамчунин эътироф шудааст, ки барои беҳтар кардани сифати маълумоте, ки аз ҷониби идораҳои маҳаллии омор ва муҳосибони корхонаҳо ҷамъоварӣ мешавад, семинарҳои муштарак бо иштироки мутахассисони Вазорати молия ва Бонки миллӣ заруранд. Ин

талашхо ба беҳтаршавии умумии омили молияи давлатӣ ва мутобиқсозии он ба меъёрҳои байналмилалӣ мусоидат хоҳанд кард.

Тавсияҳо

50. Шӯъбаи ҳисобҳои миллиро тақвият диҳед, то вазифаҳои ояндаи афзалиятноки баландро иҷро намояд.
51. Агентии омор бояд фаъолиятҳоро бодикқат афзалият диҳад; баррасӣ кунад, ки ҳисоби мавзӯии туризмро ба таъхир андозад.
52. Агентӣ бояд баррасӣ кунад, ки ИММ-ро ҳармоҳона бо нишондиҳандаҳои кӯтоҳмуддати дастрас иваз намояд.
53. Агентӣ бояд татбиқи пурраи SNA-и соли 2008-ро, аз ҷумла ҳисобҳои молиявӣ ва бандҳои гумшударо, афзалият диҳад.
54. Агентӣ бояд таҳминҳои иқтисоди ноаёнро бо истифода аз маълумоти Пурсиши нерӯи корӣ соли 2025 тақмил диҳад.
55. Агентӣ бояд мунтазам SUT ва IOT-ро таҳия кунад; барои беҳтар кардани сифат аз маълумоти пурсиши харочоти корхонаҳо истифода барад.
56. Агентӣ бояд таҳминҳои манзилҳои соҳибонашударо бо истифода аз ҳамаи манбаъҳои дастрас беҳтар созад.
57. Агентӣ бояд баррасӣ кунад, ки дар барномаи кории соли 2026 банақшагирии SNA-2025-ро дохил намояд; инчунин ташкили гурӯҳи кории махсусро баррасӣ кунад.
58. Вазорати молия бояд ба заминаи Дастури омили молияи давлатӣ (GFSM) соли 2014 гузарад, ҳамон қадаре ки қонуни нави Бюҷети давлатӣ қабул шавад.

Боби 13: Омори тичорати хоричӣ ва баланси пардохтҳо

Статистикаи тичорати хоричӣ

Статистикаи тичорати хоричӣ оид ба молҳо ва хизматрасониҳо аз ҷониби Раёсати омори савдо ва хизматрасониҳо дар доираи Агентии омор мувофиқи таснифоти байналмилалӣ ва тавсияҳо, бахусус доираи умумии методологӣ, ки дар Ҷомеаи Давлатҳои Мустақил (СНД) таҳия шудааст, ва таърифҳои, ки дар дастурҳои Созмони Милали Муттаҳид оварда шудаанд, таҳия карда мешавад. Статистикаи тичорати мол асосан бар маълумот аз эълomiaҳои гумрукӣ асос ёфта, аз ҷониби Хадамоти гумруки давлатӣ дар сатҳи 10-рақамии Стандарти Ҷамоҳангшуда (HS) коркард ва ҷамъбаст карда мешавад. Агентӣ дар ҳоли ҳозир ба микромаълумот дар шакли эълomiaҳои ибтидоии гумрукӣ дастрасӣ надорад, аммо Барномаи рушди омор барои солҳои 2025–2030 ҳамгирии минбаъдaro байни Агентӣ ва системаҳои иттилоотии Хадамоти гумруки давлатӣ пешбинӣ мекунад. Маълумот дар бораи содирот ва воридоти барқ ва газ аз ҷониби ширкатҳои дахлдор дар Тоҷикистон тавассути низоми мунтазами ҳисоботдиҳии Агентӣ пешниҳод карда мешаванд. Тахминҳо оид ба воридот ва содироти эълomiaшуда дохил карда намешаванд.

Маълумот барои таҳияи омори тичорати берунаи хизматрасонӣ аз ҷамаи иттиҳодияҳо, корхонаҳо ва ташкилотҳо, ки дар фаъолияти иқтисодии хоричӣ машғуланд, новобаста аз шакли моликият, гирифта мешавад. Ҷавобдиҳандагон маълумотро тавассути низоми мунтазами ҳисоботдиҳии Агентӣ пешниҳод мекунад. Омор дар асбори миллий ва доллари ИМА, бар асоси кишвари шарик ва намуди хизматрасонӣ таҳия карда мешавад.

Баланси пардохтҳо

Баланси пардохтҳо аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон бар асоси маълумот аз низоми ҳисоботдиҳии худ, низоми ҳисоботдиҳии Агентии омор, Вазорати молия ва дигар мақомоти давлатӣ тартиб дода мешавад. Низоми ҳисоботдиҳии бонкӣ ду гурӯҳи ҷавобдиҳандагонро дар бар мегирад: бонкҳо, ки дар бораи муомилоти худ ва муштариёни худ ҳисобот медиҳанд, ва дигар корхонаҳои резидент, ки дар хорича суратҳисобдоранд. Системаи ҳисоботдиҳии Агентии омор савдои байналмилалии молҳо ва хизматрасониҳо, ӯҳдадорихои мутақобилаи корхонаҳо бо шарикони хоричии иқтисодӣ, сармоягузориҳои хоричӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва сармоягузориҳои сокинони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хоричаро дар бар мегирад. Муомилотҳо бар асоси усули эътироф (accrual) сабт мешаванд.

Баланси пардохтҳо мувофиқи тавсияҳои дастурҳои Фонди Байналмилалии Пул (BPM5 ва BPM6) таҳия мешавад. Он ҳар семоҳа ҷамъбаст шуда, 90 рӯз пас аз анҷоми давраи ҳисоботӣ нашр мегардад.

Чанд мушкилот, ки дар арзёбии қаблӣ муайян шуда буданд (принсипи эътиборӣ бар принсипи нақдӣ, ҷудо кардани ҳукумати умумӣ ва корхонаҳои давлатӣ, принсипи моликият бар принсипи макон), ҳал карда шуданд. Пӯшиши ноқомии интиқолҳои пулӣ ҳанӯз ҳам мушкил боқӣ мемонад, ки қисман ба бисёрҷанба будани инфрасохтори интиқолҳо вобаста аст.

Тавсияҳо

59. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки ҳамгирии минбаъда бо низоми иттилоотии Хадамоти гумрукии давлатӣ анҷом диҳад.

60. Агентӣ бояд кӯшишҳоро барои таҳияи тахминҳои содирот ва воридоти эълмнашуда идома диҳад.
61. Бонки Миллӣ бояд ҷустуҷӯи роҳҳои беҳтар намудани фарогирии интиқолҳо дар Баланси Пардохтҳоро идома диҳад.
62. Бонки Миллӣ бояд таъмин наояд, ки Баланси Пардохтҳо мувофиқи навтарин тавсияҳои байналмилалӣ тартиб дода шавад ва барои татбиқи нашри 7-уми «Роҳнамои муттаҳиди Баланси Пардохтҳо ва Мавқеи Сармоягузори Байналмилалӣ» (BPM7) омодагӣ бинад.

Боби 14: Статистикаи нархҳо

Шӯъбаи нархҳо ва тарифҳои Агентии омор аз шаш корманд иборат аст. Онҳо индекси моҳонаи нархи истеъмолкунанда (CPI), индекси моҳонаи нархи истеҳсолкунанда (PPI) ва индексҳои мушаххаси нарх барои сохтмон, кишоварзӣ ва интиқоли молҳоро таҳия мекунанд. Илова бар ин, нархҳои маҳсулоти хӯрокворӣ барои маҳсулоти мушаххас дар сатҳи минтақавӣ назорат шуда, ҳафтае як маротиба нашр мешаванд. Дар доираи Барномаи муқоисавии байналмилалӣ (ICP) шӯъба маълумоти нархҳо барои коркард дар CISSTAT ва ниҳоятан дар штаби ICP чамъ меорад. Кор оид ба таҳияи индексҳои нархҳои содиротӣ ва воридотӣ бар асоси маълумоти гумрукӣ оғоз шудааст.

Нархҳои Индекси нархҳои истеъмоли (ИНИ) дар сатҳи маҳаллӣ («район») ҷамъоварӣ мешаванд, асосан тавассути нархҷамъкунандагон, ки ба нуктаҳои фуруши воқеӣ ташриф меоранд. Ин нуктаҳои фуруш ба таври марказӣ интиҳоб мешаванд. Аввалан, маълумотҳо дар маҳал коркард шуда, сипас ба идораҳои минтақавӣ («вилоятӣ») Агентӣ ирсол мегарданд, ки онҳо нархи миёнаро дар тамоми ноҳияҳои вилоят ҳисоб мекунанд. Ин нархҳои миёна ба идораи марказии Агентӣ ирсол шуда, бо назардошти аҳолии ҳар вилоят вазнбандӣ мешаванд, то нархи миёнаи миллии ҳар як молиро муайян кунанд. Ҳисобкунии ИИН дар муҳити истеҳсолии бар асоси варақҳои корӣ (MS Excel) сурат мегирад. Азбаски микромаълумоти заминавӣ ирсол намешавад, идораи марказии Агентӣ имкони санҷиши арзишҳои ғайриоддӣ (outliers) дар мушоҳидаҳои нархро надорад. Барои таъмини сифати маълумоти нархҳо омӯзиш барои кормандони идораҳои маҳаллӣ ва минтақавӣ гузаронида мешавад.

Рӯйхати молҳо барои ҳамаи минтақаҳо яхела аст. Он аз 112 моддаи хӯрокворӣ, 336 моддаи дигар молҳо ва 100 моддаи хизматрасонӣ иборат аст. Рӯйхати ҷорӣ молҳо соли 2015 тасдиқ шуда, аз он вақт то ҳол бознигарӣ нашудааст. Вазнҳои агрегатсия бар асоси Тадқиқоти бучети хонавода (HBS) муайян шуда, ҳар сол бознигарӣ мешаванд. Ҷорӣ намудани СОICOP 2018 дар оянда ҳамкории васеъ бо HBS-ро талаб мекунанд.

Маълумоти нархҳо барои таҳияи ИФН тавассути низоми мунтазами ҳисоботи электронии Агентӣ ҷамъоварӣ карда мешаванд. Дар мувофиқат бо таҷрибаи муқарраркардаи Агентӣ, маълумотҳо аз ҳамаи корхонаҳои дахлдор ҷамъоварӣ мешаванд, на аз намуна. Тасдиқи маълумотҳо ва таҳияи минбаъдаи онҳо пурра дар идораи марказии Агентӣ сурат мегирад. Инчунин ин ба нишондиҳандаҳои нархҳои сохтмон, кишоварзӣ ва нақлиёт низ дахл мекунанд. Таҳияи ИФН дар сатҳи вилоятҳо дар баррасӣ қарор дорад.

Бисёр кишварҳо маълумоти муомилотиро аз кассаҳои нақдӣ дар раванди таҳияи ИФМ ҷорӣ кардаанд. Ин ба беҳтар шудани сифат ва кам кардани бори воқуниш мусоидат мекунанд. Тавсия дода мешавад, ки Агентӣ ин имкониятро ҳамроҳ бо маълумот аз веб ва дигар манбаъҳои ғайрианъанавӣ омӯзад.

Тавсияҳо

63. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки муҳити ҷорӣ истеҳсолот, ки бар асоси варақҳои корӣ амал мекунанд, бо ҳалли функционалӣ ва мувофиқ бо рушди умумии ҷамъоварӣ ва коркарди маълумот дар дохили Агентӣ иваз наояд.
64. Агентӣ бояд намунаи ашён ИСН-ро баррасӣ ва навсозӣ кунад, то талаботи ҷорӣ истеъмолгаронро беҳтар инъикос намуда, тағйироти сифатро ба назар гирад.
65. Агентӣ бояд омодагӣ ба татбиқи СОICOP 2018-ро оғоз кунад.

66. Агентӣ ташвиқ карда мешавад, ки манбаъҳои нави додаҳо, ба монанди маълумоти муомилотӣ аз кассаҳои нақдӣ, омӯзад.
67. Бо назардошти вазъи захиравӣ, Агентӣ метавонад зарурати таҳияи РРІ-и минтақавиро бозбинӣ кунад.

Боби 15: Статистикаи тичорати

Шарҳи умумӣ

Чуноне ки бо Агентии омор мувофиқа шудааст, ин Арзёбии ҷаҳонӣ ба феҳристи омории корхонаҳо, омили нақлиёт ва омили энергетика тамаркуз мекунад.

Дигар омили соҳибкорӣ аз ҷониби Агентӣ тавассути ҳисоботи ҳатмии моҳона, семоҳа ва солона аз ҳамаи ширкатҳои сабтиномшуда ва инчунин намунаҳои соҳибкорони инфиродӣ ҷамъоварӣ мешавад. Ин як низоми хуб мустақамшуда бо сатҳи баланди посухгӯӣ мебошад, аммо бори маъмурӣ барои соҳибкорон нисбат ба баъзе кишварҳои дигар нисбатан баланд ба назар мерасад. Гарчанде дар ин марҳила тавсияи мушаххас вучуд надорад, дар дарозмуддат Агентӣ метавонад зарур донад, ки манбаҳои алтернативии маълумотро баррасӣ кунад ва/ё истифодаи намунагириро зиёд намояд.

Реестри омили соҳибкорӣ

Реестри корхонаҳо аз ҷониби Агентии омор идора карда мешавад. Он бо истифода аз маълумоти маъмурӣ аз Кумитаи андоз ва Вазорати адлия нигоҳдорӣ мешавад. Маълумоти Кумитаи андоз корхонаҳо ва соҳибкорони инфиродиро дар бар мегирад ва тавассути пайванди онлайн мубодила мешавад. Маълумоти Вазорати адлия маъмурияти давлатӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳалиро дар бар мегирад, аммо ҳанӯз рақамӣ нашудааст.

Низоми феҳристи ҳозира дар Microsoft Access асос ёфтааст, аммо дар доираи ҷорӣ намудани равиши «Як дарвоза» барои сабти корхонаҳо низоми нави пойгоҳи додаҳо таҳия мешавад, ки дар он корхонаҳо метавонанд як маротиба сабти ном шаванд ва маълумоти онҳо бо ҳамаи вазоратҳо ва ниҳодҳои дахлдор, аз ҷумла Агентии омор, мубодила карда шаванд. Ин як пешрафти хушоянд аст, ки бояд саривақтии сабти корхонаҳои навро беҳтар намуда, муайян кардани корхонаҳои ғайрифайолро осонтар гардонад.

Воҳидҳои асосие, ки дар реестр муайян шудаанд, корхонаҳо ва воҳидҳои маҳаллӣ / муассисаҳо мебошанд. Ҳоло дар Тоҷикистон гурӯҳҳои ками корхонаҳо мавҷуданд ва онҳо асосан дар соҳаи молия фаъолият мекунад. Ҳузури корхонаҳо ва гурӯҳҳои бисёрмиллӣ дар ҳоли афзоиш аст ва чандин корхонаҳои муштарак байни ширкатҳои тоҷикӣ ва хориҷӣ вучуд доранд. Ин маънои онро дорад, ки бо гузашти вақт сабти гурӯҳҳои корхонаҳо, моликияти хориҷӣ ва дигар намудҳои сохторҳои тичоратӣ мувофиқи тавсияҳои байналмилалӣ аҳамияти бештар пайдо хоҳад кард.

Дар реестр суроғаҳо ва кодҳои геофазой то сатҳи маъмурияти маҳаллӣ нигоҳ дошта мешаванд. Ин барои истифодаи ҳозира кофӣ аст, аммо бо рушди дигар реестрҳои оморӣ (хусусан реестри аҳолии пешниҳодшуда) нигоҳ доштани маълумоти муфассалтар оид ба макони ҷуғрофӣ барои осон кардани пайваст кардани маълумот байни реестрҳо муҳим хоҳад шуд. Дар ҳолати идеалӣ ин дар шакли координатҳои х-у барои ҳар як корхона ва воҳиди маҳаллӣ хоҳад буд.

Статистикаи нақлиёт

Агентии омор омили нақлиётро бо таъя ба омезиши ҳисоботи мустақими корхонаҳои нақлиётӣ ва маълумоти маъмурӣ аз Вазорати нақлиёт таҳия мекунад. Соҳаҳои фарогиршуда иборатанд аз нақлиёти моторӣ, нақлиёти ҳавой, нақлиёти ҷамъиятӣ ва роҳҳо. Омор мувофиқи тавсияҳои Кумитаи омили Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил (CIS-

STAT) оид ба соҳаи нақлиёт таҳия карда мешавад. Нақшаҳо барои оянда нишондиҳандаҳои нав оид ба мошинҳои барқӣ ва дигар шаклҳои нави нақлиёт, истифодаи GPS ва сенсорҳои ҳаракати нақлиётро барои чен кардани чараёнҳои ҳаракат ва тахминҳои партовҳои газҳои гармхонаиро бар асоси намуди нақлиёт дар бар мегиранд. Омӯзиш дар мавзӯҳои пешрафтаи омили нақлиёт зарур хоҳад буд.

Статистикаи энергетика

Статистикаи энергия, ки Агентии омор таҳия мекунад, истеҳсол, интиқол, тақсимот ва истеъмоли барқро дар бар мегирад, ки аксари он аз нерӯгоҳҳои барқи обӣ мебошад. Истеҳсоли барқ ҳар моҳ аз ҷониби генераторҳо гузориш дода мешавад ва баланси энергия мувофиқи тавсияҳои Агентии Байналмилалии Энергия таҳия шудааст. Нақшаҳои оянда таҳияи маълумот барои нишондиҳандаҳои Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDG) вобаста ба энергия ва инчунин нишондиҳандаҳои самаранокии энергияро дар бар мегиранд.

Тавсияҳо

68. Агентии омили давлатӣ ва Вазорати адлия бояд ба гузариш ба интиқоли электронӣ маълумот дар бораи корхонаҳои давлатӣ барои феҳристи электронии омили шурӯъ кунанд.
69. Агентии омор ташвиқ карда мешавад, ки беҳтарин таҷрибаҳои байналмилалиро оид ба дохил кардани маълумот дар бораи гурӯҳҳои корхонаҳо дар феҳристи тижоратӣ омӯзад.
70. Агентии омор бояд сатҳи рамзгузори ҷуғрофиро дар феҳристи тижоратии омили беҳтар созад, беҳтараш бо илова кардани координатҳои x-y.

Боби 16: Омори аҳоли ва омори хонаводаҳо

Саршумории аҳоли ва хонаводаҳо

Саршумории аҳоли дар соли 2020, новобаста аз чандин мушкилоте, ки пандемияи COVID-19 эҷод кард, умуман мувофиқи меъёрҳои байналмилалӣ гузаронида шуд.

Воҳиди саршуморӣ пас аз саршумории соли 2020 барҳам дода шуд ва ҳоло танҳо як коршинос дар Агентии омор кор мекунад, ки дар он ҷо дар воҳиди дигар фаъолият дорад. Нигоҳдории доимии воҳиди саршуморӣ дар ҳоли ҳозир аз сабаби сабабҳои молиявӣ ва ҳуқуқӣ имконнопазир аст. Муҳим аст, ки воҳиди доимии саршуморӣ таъсис дода шавад, то таҳассус нигоҳ дошта шуда, ба корбарон дастрасӣ ба маълумоти саршуморӣ фароҳам оварда шавад. Маълумоти саршуморӣ танҳо дар шакли файлҳои PDF дар вебсайти Агентии омор дастрас аст.

Системаи иттилоотии ҷуғрофӣ (GIS) дар қоғаз истифода шуд, аммо ба таври электронӣ не ва барои муайян кардани биноҳо истифода бурда намешуд. Агентӣ бояд бо идораи кадастр ҳамроҳангӣ кунад, то барои саршумории соли 2030 нуктаҳои дақиқи ҷуғрофиро ба даст орад ва маълумоти дақиқ оид ба биноҳоро дошта бошад.

Барои саршумории аҳолии соли 2020 ҷамъоварии электронӣ тавассути планшетҳо (CAPI) ҷорӣ карда шуд. Аммо қисми маълумоти саршуморӣ, махсусан дар минтақаҳои деҳот, дар қоғаз ҷамъоварӣ шуд. Сабабҳои ин қарор набудани пайвасти интернет, нигарониҳо аз мушкилот бо планшетҳо ва малақаҳои маҳдуди техникӣ дар байни пурсишкунандагон буданд.

Статистикаи аҳоли

Қонуни ҳозира тахмин мезанад, ки волидон таваллуди кӯдакро дар идораи сабти ҳолати шаҳрвандӣ сабт мекунанд, аммо ҳадаф ин аст, ки сабтро духтурон ба ҷои волидон анҷом диҳанд. Барои Агентии омор муҳим аст, ки ин нақшаро идома диҳад, то эътимоднокии маълумот дар бораи таваллуд ва фавтии кӯдаконро беҳтар созад.

Агентӣ ҳадаф дорад, ки реестри аҳолиро таъсис диҳад. Баъзе тартиботҳо, ба монанди китобҳои оилаҳо, амал мекунанд ва қадамҳое барои ташкили реестри суроғаҳо андешида шудаанд. Аммо анъанаи истифодаи микромаълумот дар низоми омор заиф аст, ки ин ба таъсиси реестри пешрафтаи аҳоли бо рақами мушаххасоти шахсии ҳамроҳангшуда мусоидат намекунад. Маълумот асосан аз вазорату идораҳо ба Агентӣ дар сатҳи ҷамъбастишуда, аз ҷумла маълумот дар бораи муҳоҷират, интиқол дода мешавад ва коршиносони Агентии омор ба назар мерасад, ки аз ин қаноатманданд.

Тавсияҳо

71. Агентии омор бояд ба ниёзҳои саршуморӣ ҷои доимӣ дар сохтори ташкилотӣ барои нигоҳдории дониш ва барои банақшагирии пас аз он ва пеш аз он диҳад.
72. Агентии омор бояд нақша гирад, ки ба саршумории аҳоли бар асоси реестр гузарад, ки аз системаи муттаҳидаи реестрҳои маъмурӣ ва оморӣ бо як идентификатори ягонаи шахсӣ ва хонагӣ тавлид мешавад.
73. Агентӣ бояд аз маълумоти кадастрӣ, геофазой ва тасвирӣ барои сохторҳои биноҳо ва манзилҳо истифода барад ва дар сурати гузаронидани саршумории анъанавӣ ё омехта ба саршуморандагон кӯмак расонад.
74. Агентӣ бояд баррасӣ кунад, ки натиҷаҳои муфассали саршумориро ба таври дӯстона барои корбарон дар вебсайт нашр намояд.

75. Агентӣ бояд ба сабти нақшакашишудаи ҳодисаҳои муҳими ҳаёт аз ҷониби духтурони тиббӣ идома диҳад, ки он иловагӣ ба сабти анъанавии шахрвандӣ аз ҷониби наздикони қурбонӣ мебошад.
76. Агентӣ бояд дар китобҳои рақамишудаи хонаводагӣ ва реестрҳои баробар, ки дар шаҳрҳо истифода мешаванд, нишондиҳандаҳои шахсиро дохил кунад, зеро ин метавонад асоси системаи муттаҳидаи реестрҳои маъмури бошад.
77. Агентӣ бояд барои сохтани реестри муттаҳидшудаи боэътимод ва босифат, ки маълумот дар бораи аҳоли, хонаводаҳо ва манзилхоро дар бар мегирад, кӯмаки байналмилалиро ҷустуҷӯ кунад.
78. Агентӣ бояд барои саршумории аҳоли соли 2030 аз ҷамъоварии васеи маълумоти электронӣ истифода барад ва чораҳои заруриро барои омӯзиши техникии ҷамъкунандагони маълумот андешад.

Боби 17: Омори бозори меҳнат ва шуғл

Статистикаи бозори меҳнат, даромад ва шуғл бар асоси маълумоте таҳия мешавад, ки аз манбаҳои гуногун ҷамъоварӣ шудаанд. Маълумоти васеъ тавассути варақаҳои моҳона, семоҳа ва солона ҷамъоварӣ карда мешавад. Маълумоти асосӣ аз корхонаҳо моҳона ҷамъоварӣ мешавад (теъдоди кормандон, маош, соатҳои корӣ, аз рӯи намуди шуғл). Пойгоҳи додаҳои Кумитаи андоз маълумот дар бораи коргарони инфиродӣ/муствақилро пешниҳод мекунад, дар ҳоле ки воҳиди кишоварзӣ маълумот дар бораи шумораи коргарон дар хоҷагиҳои бақайдгирифташудаи табиӣ ва фермаҳои пешниҳод мекунад ва Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғл маълумоти иловагӣ дар бораи шахсоне, ки ҷустуҷӯи кор доранд ва дар барномаҳои шуғл қарор доранд, пешниҳод мекунад. Корхонаҳо бояд ҳамаи ҷойҳои холии кориро ба онҳо пешниҳод кунанд.

Пурсиши нерӯи корӣ (LFS) маълумоти муфассалтарро пешниҳод мекунад. Агентии омор соли 2016 оғоз ба истифодаи таърифи БМТ оид ба бекорӣ кард ва аз соли 2025 ба баъд тамоми методологияи БМТ ба LFS татбиқ хоҳад шуд. Мутаассифона, LFS мунтазам гузаронида намешавад ва охири пурсиш дар соли 2016 гузаронида шуд (ва пурсишҳои қаблӣ дар солҳои 2004 ва 2009 баргузор шуда буданд). Барои сарфҳои хароҷот, Агентӣ нақша дорад, ки LFS-ро бо Пурсиши буҷети хонавода муттаҳид созад. Ҳамчунин нақшаҳо ҳастанд, ки омори солона бар асоси реестрҳо таҳия шавад.

Ягона манбаи омори ҳамаҷониба ва байналмилалӣ муқоисашавандаи меҳнат — Инкироҳи нерӯи корӣ (LFS) мебошад. Муҳим аст, ки чунин маълумот ҳадди ақал ҳар сол ҷамъоварӣ шавад. Он инчунин метавонад барои беҳтар кардани сифати реестрҳо тавассути санҷиши сифат ва мутобиқсозӣ бо таърифҳои Созмони Байналмилалӣ Меҳнат (ILO) ва барои муайян кардани он, ки бахши ғайрирасмӣ то чӣ андоза фаро гирифта шудааст, истифода шавад.

Тавсияҳо

79. Агентии омор бояд ҳадди ақал як маротиба дар сол Тадқиқоти нерӯи корро гузаронад (ва онро дар барномаи кори солона дохил кунад) ва аз якҷоя кардани он бо ПСХ (Пурсиши буҷети хонавода) худдорӣ намояд, зеро ин ҳарду пурсишро бадтар мекунад.
80. Агентӣ бояд ҳамоҳангсозии реестри шуғл ва бекорӣ Вазорати меҳнат бо таърифҳои ILO-ро беҳтар созад.

Боби 18: дигар пурсишҳо ва омили хонавода

- Таҳқиқоти бучети хонавода (HBS)
- Статистикаи демографӣ ва тандурустӣ (DHS)
- Пурсишҳои истифодаи вақт (TUS)

Пурсиши бучети хонавода маълумот дар бораи даромад, факр ва инчунин истеъмодро ҳамчун меорад ва яке аз манбаъҳои асосии омили иҷтимоӣ иқтисодӣ мебошад. Барои омили истеъмоли, ки заминаи Индекси нархҳои истеъмоли (ИНИ) мебошад, Агентии омили истифодаи дафтери ёддоштиро қатъ карда, ба пурсишномаи анъанавӣ бо давраҳои истинодии 7- ва 30-рӯза вобаста ба намуди молҳои гузоришшаванда гузашт. Аз соли 2020 бо кӯмаки коршиносони Бонки Ҷаҳонӣ Пурсиши бучети хонавода (ПБХ) такмил дода шуд. Дар соли 2008 ҳаҷми намуна то 3 000 хонавода афзоиш дода шуд ва ҳоло Бонки Ҷаҳонӣ пешниҳод мекунад, ки онро то 4 000 хонавода зиёд кунанд, то фарогириро боз ҳам беҳтар созанд.

Агентӣ якҷанд пурсишхоро бо кӯмаки молиявӣ ва коршиносии Бонки Ҷаҳонӣ мегузаронад. Пурсиши демографӣ ва тандурустӣ (DHS) оид ба масъалаҳои гуногуни марбут ба саломатӣ, аз ҷумла хушунати хонаводагӣ ва дигар нишондиҳандаҳои гендерӣ ва барои назорати Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDGҳо) тахминхоро пешниҳод мекунад. Бо назардошти ҳассосияти ин ва дигар мавзӯҳо, пурсишкунандаро мутахассиси тандурустӣ ҳамроҳӣ мекунад, ки намунаи хун мегирад ва фишори хунро чен мекунад.

Пурсиши истифодаи вақт лоиҳаи дигари бо сармоягузориҳои Бонки Ҷаҳонӣ маблағгузорӣшуда мебошад. Тақсими натиҷаҳо тақрибан 60% занон ва 40% мардон аст, ки бо тақсими аҳоли байни ҷинсҳо мувофиқат намекунад. Процедураи иваз кардани пурсишкунандагони хориҷшуда метавонад инро ба вуҷуд оварда, инчунин бо истисно кардани нисбатан бештари ҷавобдиҳандагон аз зергурӯҳҳо, ки камтар майл ба иштирокдоранд (масалан, хонаводаҳои, ки ду даромаддоранд, хонаводаҳои сарватмандтар ё хонаводаҳои, ки сарвари онҳо каммаълумот ё номақом аст), боиси пайдоиши хатоҳои иловагӣ гардад. Тавсия дода мешавад, ки Агентии омили таҳқиқоте оид ба эҳтимолияти тарафдории посух дар натиҷаҳои пурсиши истифодаи вақт ва инчунин дар дигар пурсишҳо, ки онҳо мегузаронанд, анҷом диҳад. Онҳо бояд истифодаи вазнҳои пурсиш ва дигар чораҳои муқобилавиро дар сурате ки тарафдории посух дар маълумот ошкор шавад, ба назар гиранд.

Агентии омили дар вебсайти худ микромаълумотхоро аз Таҳқиқоти истифодаи вақт (TUS), DHS, HBS ва пурсишҳо оид ба шахсони дорои маъҷубият ва сайёҳӣ пешниҳод мекунад. Аммо ба назар мерасад, ки ҷомеаи таҳқиқотӣ аз ин маълумотҳо чандон истифода намебарад. Натиҷаҳои нашршуда аз ин пурсишҳо танҳо дар ҳуҷҷатҳои PDF дастрасанд ва на дар шакли ҷадвалҳои веб.

Тавсияҳо

81. Агентии омили бояд баррасии амиқи фарогири ва такмили низоми сабти ҳолатҳои шаҳрвандӣ гузаронад ва аз натиҷаҳои DHS барои муайян кардани мушкилот дар низоми сабти ҳолатҳои шаҳрвандӣ истифода барад.
82. Агентии омили бояд тақсими ҷавоб надоданро байни гурӯҳҳои демографӣ ё иҷтимоӣ барои ҳамаи пурсишҳо ва роҳҳои муқобила бо хатоҳои ҷавоб надоданро, агар дар маълумот ошкор шавад, омӯзад.

Боби 19: Омори ҳадафҳои рушди устувор

Дастрасии маълумот ва назорат

Назорати Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDG) дар кишвар аз манбаъҳои гуногун, аз ҷумла саршумории аҳоли ва кишоварзӣ, пурсишҳои хонаводагӣ (DHS, LFS, HBS), маълумоти маъмурӣ ва варақаҳои ҳисоботи оморӣ истифода мебарад. Ин манбаъҳои гуногун тасвири қисман ва пора-пора аз пешрафт пешниҳод мекунад.

Аз 234 нишондиҳандаи ҷаҳонии Ҳадафҳои Рушди Устувор, 30 нишондиҳанда дар доираи милли аҳамият надоранд ва 202 нишондиҳанда барои назорат боқӣ мемонанд. Аммо ҳоло танҳо 36 нишондиҳанда дастрасанд. Ҳиссагузори дар байни муассисаҳо гуногун аст: Агентии омор барои 49 нишондиҳанда маълумот пешниҳод мекунад, Вазорати тандурустӣ барои 31 нишондиҳанда, дар ҳоле ки Вазорати иқтисод маълумот намедихад ва худро истеъмолкунандаи маълумот мешуморад, на истеҳсолкунанда. Охири таҳлили ҳамачонибаи дастрасии маълумот оид ба Ҳадафҳои Рушди Устувор дар соли 2020 гузаронида шуд, ки ин ниёз ба баррасии навшударо таъкид мекунад.

Муҳити институционалӣ

Аз ҷиҳати институционалӣ, дар соли 2019 гурӯҳи байнисодомӣ бо иштироки 21 ниҳод таъсис ёфт, то кори марбут ба Ҳадафҳои Рушди Устуворро ҳамоханг созад, гарчанде кӯшишҳо барои таъсиси воҳиди махсус муваффақ набуданд. Кишвар дар ташаббусҳои ҷаҳонӣ, аз ҷумла узвият дар IAEG-SDGs (2017–2019), ширкат варзид ва стратегияи миллии худро ба Агендаи 2030 пайваст кардааст. Баррасии миллии ихтиёрӣ дар солҳои 2016 ва 2023 пешниҳод шуданд.

Паҳнсоzӣ

Барои паҳнкунӣ, дар асоси платформи Open SDG портали миллии Ҳадафҳои Рушди Устувор (¹) таъсис дода шуд, ки аз ҷониби UNSD ва DFID дастгирӣ мешавад ва бо SDG Tracker дар ҳамкорӣ бо ESCAP такмил дода шудааст. Гарчанде ки портал мунтазам навсозӣ мешавад, мушкилот дар ҳамгирии SDMX ҳанӯз боқӣ мондаанд. Ҳарчанд веб-хидмати SDMX барои автоматизатсияи дастрасӣ ба маълумот ҷорӣ карда шуд, тағйироти охири дар маркази коркарди маълумот ва версияҳои нави Eurostat монеаҳои техникӣ эҷод кардаанд ва дастгирии татбиқ маҳдуд аст.

Ҳоло тавассути SDG Tracker 131 нишондиҳанда нашр шудаанд ва талошҳо барои беҳтар кардани сифати маълумот ва васеъ кардани дастрасӣ идома доранд. Дар оянда афзалиятҳо иборатанд аз ташкил кардани семинарҳо барои гурӯҳи байнисозмонӣ, афзоиш додани маълумоти ҷудошуда тавассути пурсишҳо, ба монанди LFS, тақвияти ҳамкорӣ бо ниҳодҳои ниғаҳбон ва тақвияти иқтисодии оморӣ ва техникӣ дар Агентии омор. Нашр ва иртиботи беҳтаршудаи натиҷаҳо барои тақвияти шаффофият ва эътимоди корбарон ба мониторинги SDG муҳим хоҳад буд.

Арзёбӣ

¹ <https://tajstat.github.io/sdg-site-tajikistan/tg/>

Гурӯҳи арзёбӣ аз пешрафтҳои бадастомада дар мониторинги Ҳадафҳои Рушди Устувор (ҲРУ) бо вучуди маҳдудияти захираҳои инсонӣ, молиявӣ ва техникӣ ба ҳайрат омад. Ин нишондиҳандаи иродаи қавии Агентии омор ва қобилияти онҳо дар ҳадди аксар истифода бурдани имкониятҳои мавҷуда барои пешбурди Барномаи то соли 2030 мебошад.

Дар ҳамин замон, масъалаҳои зикршуда дастаи арзёбиро водор сохтанд, ки тавсияҳои зеринро пешниҳод намояд:

Тавсияҳо

83. Агентии омор бояд роҳбарӣ ва ташкил кунад вохӯриҳои мунтазами гурӯҳи байнисоҳавӣ барои баррасӣ ва ҳалли масъалаҳо ва таҳияи нақшаи роҳ бар асоси ҳадафҳои рушди устувор, ки барои банақшагирии миллӣ муҳимтаринанд.
84. Агентӣ бояд аз созмонҳои байналмилалӣ маҳаллӣ хоҳиш кунад, ки ба Ҳадамоти миллии омор кӯмаки бештар расонанд.
85. Агентӣ бояд баргузориҳои тренингҳоро (ва дар ин замина аз созмонҳои байналмилалӣ дахлдор кӯмак ҷӯяд) оид ба GitHub ва SDMX баррасӣ намояд, то Агентии омор тавонад метамаълумот ва маводи марбутро барои мониторинги Барномаи 2030 навсозӣ кунад.
86. Агентӣ бояд гузоришero дар бораи вазъи кунунии мониторинги Ҳадафҳои Рушди Устувор бо тавсияҳои мушаххас ва муассисаҳои масъул дар сатҳи имконпазир баландтарин омода ва паҳн намояд.
87. Агентӣ бояд ба барномаи корӣ ва сохтор бахши махсуси Ҳадафҳои Рушди Устуворро илова кунад, ки масъули арзёбӣ, такмил ва иртибот додани пешрафти Ҳадафҳои Рушди Устувори миллӣ мебошад .

Илова: Тавсияҳои дарозмуддат

Ҳарчанд бисёре аз тавсияҳо барои муддати дароз эътибор доранд, тавсияҳои дар Ҳисоботи арзёбии ҷаҳонӣ овардашуда ба мӯҳлати кӯтоҳ ва миёна (тақрибан 5-сола, то давраи нав) нигаронида шудаанд. Аз сабаби тағйироти босуръат дар омили расмӣ, назари дарозмуддат имконнопазир аст. Аммо, бо дархости Агентии омор, дастаи коршиносон як қатор тавсияҳоро таҳия кардааст, ки дурнамои дарозмуддат доранд:

- a. Агентии омор бояд тартиберо ҷорӣ кунад, ки ҳар 5–7 сол қонунгузорию омориро баррасӣ намояд, то итминон ҳосил кунад, ки он ҳамон мувофиқ аст ва тибқи мақсад татбиқ мешавад.
- b. Агентии омор бояд нақши пешсафони худро дар ҳамоҳангсозии фаъолиятҳо ва ташаббусҳои рушд, ки ба омили расмӣ марбутанд, мустаҳкам намуда, дар доираи экосистемаи миллии додаҳо нақши бештари масъулияти идоракунии додаҳо ба ӯҳда гирад.
- c. Агентии омор бояд маводи таълимиро дастрас гардонад, ки дар барномаи таълимии курсҳои оморӣ дар низоми миллии маориф истифода шавад.
- d. Агентӣ бояд технологияҳои охириро барои интиқоли беҳатар ва самараноки маълумот аз таъминкунандагон ба NSI пайгирӣ кунад.
- e. Агентии омор бояд мутобиқсозӣ/навсозии ҷаҳорҷӯбаи сифатро бо наватарин тавсияҳо ва ҷаҳорҷӯбаҳои байналмилалӣ сифат таъмин намояд, аз ҷумла барои омили бисёрманбаъӣ ва истифодаи маълумоти хусусӣ ва дигар манбаъҳои берунаи маълумот.
- f. Агентии омор бояд имкониятҳоро барои иштироки бештар дар фаъолиятҳои байналмилалӣ бо мақсади муосирсозии омили расмӣ омӯзад.
- g. Агентии омор бояд татбиқи моделҳо ва стандартҳое, ки GSBPM-ро такмил медиҳанд, баррасӣ намояд, махсусан:
 - i. Модели умумии маълумоти оморӣ (GSIM) - барои ҳуҷҷатгузорию ва оптимизатсияи идоракунии иттилоот ва ҷараёнҳои он.
 - ii. Модели умумии фаъолияти ташкилотҳои оморӣ (GAMSO) - барои дастгирии оптимизатсияи сохторҳои ташкилотӣ
- h. Агентӣ ташвиқ карда мешавад, ки дар барқарорсозии муносибатҳои боэътимод бо дороёни маълумоти хусусӣ нақши фаъол бозад, бо мақсади таъсиси созишномаҳои дучонибаи судманд барои мубодилаи маълумот.
- i. Агентӣ бояд доираи меъёрҳои ахлоқиро таҳия кунад, то дархостҳои нави маълумотро аз ҷиҳати такроршавӣ ва дигар меъёрҳое, ки аз ҷавобдиҳандагон бори изофа ё нолозимро пешгирӣ мекунанд, арзёбӣ намояд.
- j. Агентӣ бояд сармоягузорию дар истифодаи манбаъҳои маъмурию, геофазой ва дигар манбаъҳои васеъ, ки саривақтӣ ва бо такрори баланд мебошанд, идома диҳад, то маълумоти бештар ва муфассал дошта бошад.

- k. Агентӣ бояд пайваста ниёзҳои гурӯҳҳои мавҷуда ва нави корбаронро назорат намуда, дар робита ба онҳо машварат кунад.
- l. Агентӣ бояд дастаи махсуси расонаӣ таъсис диҳад, ки дар манзараи ҳамеша тағйирёбандаи расонаҳо (аз ҷумла шабакаҳои иҷтимоӣ) ба нашрияҳои дахлдор дастгирӣ расонад ва маводи омодашударо, ки барои платформаҳои мушаххас мувофиқ аст, барои дастгирии нашрҳои расмияшон пешниҳод намояд.
- m. Агентӣ ташвиқ карда мешавад, ки дар ҳамоҳангӣ бо Ҳисобҳои миллий имкониятҳои дохил кардани манзилҳои соҳибмаскуншударо дар Индекси нархҳои истеъмолий (CPI) баррасӣ намояд.
- n. Агентии омор бояд манбаъҳои алтернативии маълумот ва/ё истифодаи бештари намунагириро барои ширкатҳои сабтиномшуда ва соҳибкорони инфиродӣ баррасӣ кунад.
- o. Агентӣ бояд таҷрибаҳои беҳтарини байналмилалиро ва манбаъҳои нави додаҳо ро омӯхта, барои беҳтар намудани пешниҳоди омили соҳаи тиҷорат, махсусан дар соҳаҳои афзалиятноки нақлиёт ва энергетика, чораҳо андешад. Масалан, дар бораи таъсири афзоиши истифодаи нақлиёти барқӣ ба ҳарду соҳа.
- p. Агентӣ бояд ҳадаф гузорад, ки ба саршумории пурра бар асоси феҳристи ноил шавад. Ин ҳадафи дарозмуддат бояд ҳангоми таҳияи феҳристиҳо, муайян кардани талабот ба таъминкунандагони маълумот ва рушди касбӣ ва ҷалби кормандон ба назар гирифта шавад.
- q. Агентӣ бояд ҳадаф дошта бошад, ки нишондиҳандаҳои бозори меҳнатро ҳар моҳ нашр кунад, бо дарназардошти ҳар ду варианти ҷамъоварии маълумот — тавассути пурсиш ва бар асоси сабтҳо ё омезиши ҳар ду.
- r. Агентии омор бояд талош кунад, ки пурсишхояшро ҳарчӣ бештар бо маълумоти реестрӣ дастгирӣ намояд, то харочот ва бори ҷавобдиҳандагонро коҳиш дода, санҷиши сифат ва моделсозии ночавобиро таъмин намояд.
- s. Агентӣ бояд дар тарҳрезӣ, коркард ва санҷиши сифати пурсишҳо аз усулҳои пешрафтаи муосир истифода барад. Ин ҳадаф ҳангоми киро ва омӯзиши кормандон бояд ба назар гирифта шавад.
- t. Агентии омор бояд дарсҳои омӯхташуда аз ҷенкунӣ ва назорати Ҳадафҳои Рушди Устувор (SDGҳо) ва чораҳои эҳтимолиро, ки Агентии омор ва сатҳи миллий бояд андешанд, аз ҷумла барои барномаи рушди пас аз соли 2030, муҳокима кунад.
- u. Агентӣ бояд барномаи пас аз соли 2030-ро пешбинӣ ва дастгирӣ намуда, дар муҳокимаҳои байналмилалӣ, минтақавӣ ва миллий оид ба ҷаҳорҷӯбаи нишондиҳандаҳои пас аз соли 2030 иштирок намояд.